

REVISTA ECONOMICĂ

ORGAN PENTRU SOCIETĂȚI FINANCIARE ȘI COMERCIALE.

Apare la 10 a fie-cărei luni.

DIRECTOR: Dr. CORN. DIACONOVICH.

Anul I.

Sibiu, 10 Novembre 1899.

Nr. 11.

Reforma societăților anonime.

Chestiunea reformei casselor de păstrare, și preste tot a institutelor de credit, care — după cum cetitorii „Revistei Economice“ își vor aduce aminte, — se agitase foarte mult pe la începutul anului curent, atât în presa economică și politică, cât și în numeroase adunări și conferențe, — în timp apropiat probabil va fi pusă din nou la ordinea zilei.

Am arătat în diferite rënduri importanța acestei chestiuni pentru băncile noastre, și preste tot pentru organizația noastră economică națională, atât din punctul de vedere al consolidării acesteia, cât și pentru tendințele ce ar pute să se manifesteze în contul institutelor noastre cu ocasiunea reformelor proiectate.

Ce e drept, principiile anunțate și acceptate în diferitele anchete ce au avut loc în chestiunea aceasta, se caracterizează prin un spirit destul de liberal, și asigurările ce s'au făcut dela locuri mai mult s'au mai puțin oficioase și oficiale, că reformele plănuite nu vor altera bazele pe cari s'au dezvoltat pân'acum instituttele de credit din țeară, și că acțiunea reformatoare va avé să păstreze un caracter strict autonom, deasemenea au putut fi numai liniștitoare pentru noi.

Ori-cât de des se accentua necesitatea unei acțiuni legislative, în special față cu instituttele naționalităților, și mai cu samă ale Românilor, — cei ce nu prea vèd cu ochi buni progresul băncilor noastre, au trebuit să se convingă, că lipsa de reforme pentru ocrotirea intereselor publicului mare este cu mult mai arđetoare la băncile neromânesci, decât la ale noastre, cari din inițiativă proprie au luat un rol premergător în chestiunea reformelor pentru asigurarea condițiunilor unei dezvoltări sănătoase și corespunđătoare nu numai intereselor

lor proprii, ci și ale clientelei ce o servesc. Astfel am avut satisfacția de a ceti în aceleași organe publicistice din capitală, cari mai demult sciau să spună multe de toate despre „daraverile băncilor valahe“, cuvinte foarte elogioase asupra nisuițelor acestora de a se consolida, recunoscând chiar, că institutele noastre au premers în această direcțiune băncilor maghiare.

Cu toate aceste credem, că este un interes capital pentru noi, a sta cu ochii deschiși și a urmări cu toată atențiunea dezvoltarea acestei chestiuni, care în timp apropiat ne va atinge foarte de aproape și în mod foarte simțitor.

Nu avem inclinațiuni prea pesimiste, dar cu toate aceste credem că ar fi o mare greșală, dacă ne am lăsa ademeniți de indiciile liniștitoare ale acțiunii reformatorice de pân'acum. Anume va fi bine să nu dăm o importanță prea mare asigurarilor despre spiritul *liberal* al reformelor plănuite, despre respectarea *tradițiunilor și baselor* din trecut ale institutelor de credit, și despre accentuarea dezvoltării *autonome* a acestora.

Căci ori cât de mult se accentuează liberalismul, tradițiunile și autonomia, sunt prea numeroase și prea ponderoase indiciile, cari ne spun, că spiritul unei acțiuni de reformare pe terenul asocierii economice, precum în alte locuri, astfel și la noi va fi caracterizat chiar prin tendința de *a rupe cu direcțiunea liberală*, în unele privințe poate chiar prea liberală, a praxeii și legilor de pân'acum.

O notă caracteristică a acestui spirit vedem noi între altele și în Regulativul despre înființarea și transformarea societăților anonime (pe acțiuni), publicat în zilele din urmă de Ministrul de finanțe al Austriei.

Ce e drept, acest regulativ deocamdată nu se referă deadreptul și la institutele de credit, cari împreună cu societățile de transport rămân exempte de dispozițiunile lui; apoi acest regulativ nici nu privesce statul ungar, ci numai țerile Cislaitaniei. Cu toate aceste însă este o eloquentă manifestațiune a *spiritului timpului*, și pe lângă legăturile intime ce există între politica financiară din ambele jumătăți ale monarhiei, este prea natural, că va avea o înrîurire oare-care și asupra stărilor dela noi.

Din acest punct de vedere ne vedem îndemnați a atrage atențiunea cetitorilor nostri în acest loc de frunte la unele dispozițiuni ale Regulativului amintit, — dispozițiuni ce noue ni-se par cu totul simptomatice.

Primul moment caracteristic ce avem de remarcat, este: că guvernul austriac, cu toate că de mult și în repetite rânduri promisese regularea chestiunii societăților anonime prin *lege*,

vine acum să o reguleze prin o *ordinațiune ministerială*, o cale al cărei caracter primejdios credem că nu mai trebuie ilustrat, mai ales nu la noi.

Acest moment devine cu atât mai grav, dacă vom ține cont și de împrejurarea, că Regulativul prevede un adevărat sistem de *concesionare*, încât pentru înființarea unei societăți anonime va trebui să se ceară o *concesiune prealabilă* cu indicarea „*motivelor*“ din cari se intenționează fundarea societății. Pentru rezolvirea acestor cereri *nu este fixat nici un termen* și se admite și apretierea momentelor *personale*, și nu numai obiective.

Un alt moment remarcabil sunt dispozițiunile referitoare la dreptul de *inspecțiune supremă al statului*, cari provăd exmiterea unui *comisar politic* pentru ocrotirea „*intereselor publice*“, fără ca să se espună clar și exact ceea-ce este a se înțelege sub aceste interese publice.

În fine mai amintim și normele ce privesc *dreptul minorităților*, și după cari $\frac{1}{10}$ a acționarilor poate împiedeca luarea ori-cărui conclud și amênarea lui pe altă adunare generală.

Fără a mai intra în espunerea detaiurilor în sine foarte interesante, dar pentru noi neactuale ale Regulativului, punem sub ochii cetitorilor nostri dispozițiunile remarcate, ca să poată apretia însemnătatea lor pentru cazul aplicării eventuale a unor asemenea principii față cu instituttele noastre.

Nu încape îndoială, că o asemenea eventualitate la noi este cu totul eschisă, atât pentru-că situația de pân'acum este cu totul alta în Ungaria și alta în Austria, cât și pentru-că o asemenea încātușare a asociărilor economice la noi ar însemna sugrumarea lor totală și un complet desastru economic. Cu toate aceste dispozițiunile înșirate sunt preste măsură instructive pentru noi, încât ne luminează asupra faptului, că în chestiunea reformelor la cari avem să ne așteptăm, spiritul predominant este mai mult *reacționar* decât liberal, și că acele reforme fără îndoială vor *restringe* libertatea de acțiune, de care ne am bucurat pân'acum în lucrarea și organizarea noastră economică.

De aici urmează, că societăților noastre economice se impune cu rigoare problema, de a se ocupa cu toată serioșitatea de consolidarea lor, ca prin întrecerea celorlalte societăți din patrie în crearea tuturor garanțiilor unui progres sănătos, se prevină măsurile ce eventual ar puté jigni desvoltarea lor independentă și interesele ce le urmăresc.

Indicele deponenților.

Deși registrul auxiliar e de cea mai mare importanță, așa zicând indispensabil, cu toate acestea *Indicele (Index)* este considerat în general ca o carte secundară, cărei numai puține bănci îi dau atențiunea și importanța, ce o merită.

Deosebită însemnătate are, pentru institutele de bani, *Indicele deponenților*, căci în lipsa acestuia numai cu greu s'ar pute da răspuns satisfăcător la diferite chestiuni, ce se ivesc în cas de înstrăinare, pierdere, moștenire, sau anulare judecătorească a libelelor de deposit, etc., cu deosebire când persoana interesată — cum de regulă se întâmplă — nu știe decât numai numele deponentului. Și nici nu se poate pretinde dela deponenți, între cari sunt atât de mulți analfabeți, să țină în minte numărul depositului lor, compus adese ori din cinci până în șese cifre. Având deci a ține cont și de eventualitatea aceasta, băncile vor trebui să caute a o preveni după posibilitate, ceea-ce vor pute face numai cu ajutorul unui indice bine întocmit și exact purtat.

Un indice al deponenților va fi având probabil fiecare bancă, excepționând poate unele institute de tot neînsemnate; întocmirea și purtarea aceluia însă numai la puține dintre ele este corespunzătoare și practică. Astfel se înseamnă la unele institute numele deponenților, în mod de tot primitiv, la finea fiecărui registru de deposit, pe o foaie volantă, care formează apoi un apendice sau un supliment al registrului respectiv. Altele deja nu se mai mulțămesc cu atâta, ci separează numele deponenților după alfabet, și la singuraticile litere după vocalele silabei prime.

În toate casurile acestea însă numele deponenților sunt arangiate numai în șir cronologic, din care cauză căutarea numelor este dificilă.

Un indice foarte practic și introdus la multe bănci din Austria și la unele bănci mai mari din Ungaria este *Indicele pe foi volante*, cari se pot aranja cu înlesnire după alfabet.

În cele următoare voi căuta să descriu mai în detalii întocmirea și purtarea acestui indice.

Fiecare deponent primesce o *foaie (filă) de indice*, care cuprinde: numele event. și locuința deponentului, numărul depositului, și eventual și Nr. registrului de deposit.

Pentru mai ușoară manipulare se folosesc în scopul acesta file de carton de format quarto.

Prima condițiune a unui indice bine întocmit este să fie totdeauna complet, din care cauză trebuie zilnic întregit cu numele deponenților nou veniți. Foaia de indice se face deodată cu deschiderea unui cont nou de deposit; după o suprarevișuire minuțioasă, în cas de lipsă, după rectificare și întregire, foile de indice făcute într'o zi, se aranjază după alfabet și se încorporează la indicele deja existent.

Un astfel de indice trebuie întocmit, de sine înțeles, după anumite norme, cari însă variază după împrejurări, căci ceea-ce pentru un institut este esențial, pentru altul poate să fie lucru secundar.

În general sunt a se observa următoarele reguli:

Cuvântul ori numele sub care va avea să fie arangiată foaia de indice se scrie, pentru mai bună evidență, cu litere mai mari, având a figura pe foaie la locul prim. La nume se scrie mai întâiu cel de familie, pe urmă cel de botez de ex. Muntean Ioan.

Având mai multe file cu numele de familie identic, acelea se arangează alfabetic după numele de botez, iar dacă și acestea sunt egale, atunci după numărul depositului. Diminutivele numelor de botez rămân neschimbate. Predicatele se scriu pe foaie sub numele de familie, iar eventuale „motto“ și devise sub cuvântul prim cu care încep, de ex. Ioan Oltean de Brad se va indica sub *Oltean*, iar „Voesce și vei pute“ sub *Voesce*.

Deoarece indicele este numai un mijloc auxiliar, deși foarte important, pentru eruarea conturilor, nu este absolut de lipsă ca el să cuprindă și titlul, caracterul, locuința, etc. deponentului, căci pentru a pute constata de ex. în cas de pierdere a unui libel de deposit cu siguranță identitatea contului respectiv, va fi inomis de lipsă a controla, dacă datele arătate de reclamant, consună cu cele însemnate în registrul de deposit.

În principiu se face pentru fiecare deponent numai o *singură* foaie de indice, excepționând cazul când la un deposit sunt mai mulți conproprietari, dintre cari fiecare primesce o foaie proprie, pe care figurează la locul prim, iar conproprietarii la locul al doilea, de ex. Muntean Ioan, Niculescu George și Ardelean Petru se va indica sub:

1. Muntean Ioan, Niculescu George și Ardelean Petru.
2. Niculescu George, Ardelean Petru și Muntean Ioan.
3. Ardelean Petru, Muntean Ioan și Niculescu George.

În ce privește ortografia este de observat, că în regulă generală numele deponentilor ar trebui înscrise atât în cartea și în libelul de deposit, cât și în indice astfel, precum se scriu respectivii; aceasta însă la noi Români este o imposibilitate, căci abstragând de împrejurarea că nici până astăzi n'am ajuns a avea o ortografie unitară, majoritatea covârșitoare a deponentilor noștri țărani sunt analfabeți, din care cauză chestiunea ortografiei rămâne la discrețiunea băncilor.

Foile de indice se păstrează în casete de lemn ori tinichea anume făcute, provădute pe din afară cu litere, cari indică conținutul.

Foile de indice ale depositelor total ridicate, resp. ale conturilor achitate, se scot din cas în cas și se păstrează, asemenea arangiate după alfabet, în casete separate.

C. Popp.

Tablele de mortalitate.

De M. Navrea.

(Continuare și fine).

Tablele de mortalitate ale celor 20 societăți engleze.

x	l_x	$p_x^{(1)}$	viața probabilă			viața mijlocie		
			ani	luni	zile	ani	luni	zile
0	127283	0.34850	57	—	8	47	9	12
1	112925	0.035093	60	4	3	52	9	16
2	108963	0.021795	60	4	26	53	8	11
3	106588	0.033450	60	—	10	53	10	18
4	104942	0.012626	59	5	10	53	8	19
5	103617	0.010240	58	9	10	53	4	24
6	102556	0.008308	58	—	15	52	11	11
7	101704	0.006716	57	3	—	52	4	19
8	101021	0.005514	56	5	—	51	8	26
9	100464	0.004619	55	6	19	51	—	8
10	100000	0.004080	54	7	29	50	3	2
11	99592	0.003705	53	9	5	49	5	16
12	99223	0.003386	52	10	7	48	7	21
13	98877	0.003509	51	11	5	47	9	20
14	98540	0.003419	51	—	7	46	11	20
15	98203	0.003666	50	1	5	46	1	17
16	97843	0.003925	49	2	5	45	3	18
17	97459	0.004361	48	3	8	44	5	21
18	97034	0.004792	47	4	14	43	8	1
19	96569	0.005260	46	5	23	42	10	16
20	96061	0.005705	45	7	6	42	1	6
21	95513	0.006093	44	8	22	41	4	2
22	94931	0.006415	43	10	11	40	7	2
23	94322	0.006690	43	—	2	39	10	5
24	93691	0.006906	42	1	24	39	1	11
25	93044	0.007072	41	3	17	38	4	18
26	92386	0.007187	40	5	11	37	7	25
27	91722	0.007337	39	7	5	36	11	2
28	91049	0.007446	38	9	—	36	2	8
29	90371	0.007591	37	10	25	35	5	15
30	89685	0.007705	37	—	20	34	8	21
31	88994	0.007866	36	2	15	33	10	27
32	88294	0.008040	35	4	11	33	3	2
33	87585	0.008209	34	6	11	32	6	8
34	86866	0.008392	33	8	4	31	9	13
35	86137	0.008614	32	10	1	31	—	19
36	85395	0.008875	32	—	—	30	3	24
37	84639	0.009309	31	1	29	29	7	—
38	83869	0.009372	30	3	28	28	10	6
39	83083	0.009701	29	5	29	28	1	13
40	82277	0.010003	28	8	1	27	4	20
41	81454	0.010386	27	10	4	26	7	28
42	80608	0.010805	27	—	9	25	11	7
43	79737	0.011224	26	2	15	25	2	17
44	78842	0.011719	25	4	22	24	5	28
45	77918	0.012244	24	7	2	23	9	10
46	76964	0.012811	23	9	14	23	—	21
47	75978	0.013438	22	11	28	22	10	9
48	74957	0.014155	22	2	14	21	7	27
49	73896	0.014899	21	5	2	20	11	16

x	l_x	$m_x^{(1)}$	viața probabilă			viața mijlocie		
			ani	luni	zile	ani	luni	zile
50	72795	0-015715	20	7	25	20	3	7
51	71651	0-016650	19	11	13	19	7	1
52	70458	0-017642	19	1	16	18	10	27
53	69215	0-018724	18	4	16	18	2	26
54	67919	0-0199235	17	7	21	17	6	28
55	66566	0-021242	16	11	—	16	10	3
56	65152	0-022639	16	2	12	16	3	12
57	63647	0-024200	15	5	29	15	7	23
58	62136	0-025943	14	9	20	15	—	8
59	60524	0-0277906	14	1	17	14	4	28
60	58842	0-029826	13	5	18	13	9	21
61	57087	0-032056	12	9	24	13	2	18
62	55257	0-034493	12	2	7	12	7	20
63	53351	0-037879	11	6	25	12	3	16
64	51368	0-040083	10	11	18	11	6	7
65	49309	0-043258	10	4	19	10	11	22
66	47176	0-046719	9	9	25	10	5	13
67	44972	0-0505425	9	3	8	9	11	8
68	42699	0-054662	8	8	29	9	5	9
69	40365	0-059160	8	2	24	8	11	16
70	37977	0-064091	7	8	28	8	5	27
71	35543	0-069437	7	3	8	8	—	14
72	33075	0-075283	6	9	14	7	7	7
73	30585	0-081609	6	4	21	7	2	5
74	28089	0-088540	5	11	20	6	10	14
75	25602	0-096047	5	7	2	6	4	18
76	23143	0-104221	5	2	16	6	—	3
77	27031	0-113020	4	10	8	5	7	23
78	18388	0-122634	4	6	10	5	3	20
79	16133	0-133020	4	2	14	4	11	21
80	13987	0-144277	3	10	25	4	7	29
81	11969	0-156487	3	7	17	4	4	11
82	10096	0-169572	3	4	13	4	—	29
83	8384	0-183683	3	1	10	3	9	23
84	6844	0-198860	2	10	17	3	6	21
85	5483	0-215211	2	8	3	3	3	25
86	4303	0-232867	2	5	21	3	1	3
87	4301	0-251439	2	3	12	2	10	16
88	2471	0-271550	2	1	4	2	8	3
89	1800	0-292778	1	11	4	2	5	25
90	1273	0-315789	1	9	15	2	3	22
91	871	0-339450	1	8	—	2	1	22
92	575	0-363478	1	6	16	1	11	27
93	366	0-393443	1	5	1	1	10	4
94	222	0-418726	1	3	22	1	8	18
95	129	0-449612	1	2	9	1	7	3
96	71	0-478873	1	1	—	1	5	25
97	37	0-486486	1	6	18	1	4	2
98	19	0-526316	—	11	12	1	2	25
99	9	0-555555	—	10	24	1	—	20
100	4	0-750000	—	8	—	—	9	—
101	1	1-000000	—	6	—	—	6	—

Aceste table reprezintă o autoritate cu mult mai mare decât toate celelalte, ele au fost formate din experiența a douăzeci societăți de asigurare astfel, că fiecare institut avea câte o carte de blanchete ce se umpleau de cătră asigurat și conțineau: 1. numele asiguratului, 2. naționalitatea, 3. starea sănătății, 4. anul intrării, 5. anul eșirei, 6. etatea ce-o avea la intrare, 7. etatea ce-o avea la eșire, și în fine 8. cauzele morții. În urma astor fel de informațiuni se compuseră date exacte, pe baza cărora susnumitele societăți își redactară tablele lor de mortalitate.

Întru cât privește mortalitatea unui bărbat și a unei femei de aceeași etate, la aceste table trebuie să presupunem, că sunt egale, ceea ce în realitate nu este corect, deoarece este bine cunoscut faptul, că mortalitatea nu diferă numai după timp și etate, ci și după sex. — Deci numai din acest punct de vedere tablele de mortalitate ale celor douăzeci societăți engleze reprezintă o mică incorectitate, care anume s'a făcut pentru ușurarea operațiunii.

Aceste table încep la etatea de 10 ani cu un număr de 100,000 persoane și se finesc la 101 ani. Mai târziu George King le-a completat astfel, că acum încep la etatea 0 cu un număr de 127,283. Comparate tablele, pe cari ni le dă E. Dormoy, și cu ale lui G. King, toate ale aceluiași societăți, vom vedé, că există o mică diferență. Mortalitatea la tablele publicate de E. Dormoy este cu mult mai rapidă, astfel, că numărul total de 100,000 nu înceată la 101 ani, ci la 97 ani. Aceasta diferență provine de acolo, că George King a prelucrat tablele celor 20 societăți engleze în același timp, când le-a completat. Fiind tablele celor 20 societăți engleze lucrate de G. King mai corecte, în operațiunile de mai târziu me voiu folosi de ele, iar la fine voiu da și analiza lor.

Și acum după ce am expus partea introductivă a tablelor de mortalitate fie-mi permis, ca înainte de a trece la analiza lor, să vorbesc ceva și despre probabilitate, pentru ca astfel cele următoare să fie mai ușor înțelese.

Când se ivesce un eveniment, noi putem avé despre el diferite păreri, după cum cunoaştem cauzele lui. Se pune d. e. la discuție reușita unei întreprinderi; referitor la aceasta fiecare persoană își are părerile proprii. Întreprinzătorul va spune, că reușita este foarte probabilă, un altul va dice, că este cam probabilă, iar un al treilea, că e puțin probabilă. Aceasta diferență de păreri vine de acolo, că fiecare cunoaște cauzele numai în parte, pe când dacă le-ar cunoaște exact, ne-am întâlni sau cu o părere sau cu alta, susținând, sau că e sigură reușita, sau din contră, că nu e sigură, ci e sigură nereușita.

După cum vedem, toate evenimentele se pot reduce la trei categorii: 1. evenimente cu cauze deplin cunoscute, 2. evenimente cu cauze în parte cunoscute, și 3. evenimente, ale căror cauze sunt absolut necunoscute.

Când cauzele unui eveniment sunt pe deplin cunoscute, atunci față cu acel eveniment nu mai sustă o probabilitate, ci o siguranță; dacă din

contră nu ne sunt cunoscute cauzele de loc, de asemenea nu putem vorbi de probabilitate, ci tot de siguranță, care este contrară celei d'întăiu. Dîcem d. e. un corp pus în spațiu va fi atras de gravitațiunea pămîntului, sau 14 divizat cu 7 căpătăm ca rezultat 2, toată lumea va fi sigură de aceasta.

Dacă din contră vom țice, ca cutare om are să trăiască 250 ani, atunci toată lumea va țice că e ceva imposibil, și toată lumea va avé siguranță că aceasta nu se va întîmpla.

Admițînd, că omului îi este dat dela Dumnețeu să vadă în viitor, atunci întrebarea, că o persoană va trăi sau nu până la o epocă anumită, nu va mai forma o probabilitate, ci numai o siguranță. Însă pentru noi evenimentele omenesci intră pe cîmpul vast al probabilității.

Probabilitatea de a trăi.

Sub probabilitatea de a trăi înțelegem prospectele sau șansele, ce pe basa tablelor de mortalitate le are o persoană de x ani, de a trăi un anumit timp. Este o persoană s. ex. de 30 ani și se nasce întrebarea, că ce probabilitate are aceea persoană de a ajunge anul 31. La etatea de 30 ani aflăm l_{30} persoane dintre cari numai l_{31} mai ajung etatea de 31 ani. Dacă numărul de l_{30} persoane ar rămîne la finea anului tot așa de mare, cu alte cuvinte în decursul anului nu s'ar întîmpla nici un cas de moarte, atunci lucru natural persoanele l_{30} n'ar întîmpina nici un pericol de moarte, prin cea ce toate ar fi sigure, că ajung etatea de 31 ani; cu alte cuvinte probabilitatea lor de a trăi anul 30 ar deveni „siguranță“; aceasta însă nu se va întîmpla, ci în decursul acelu an vor fi d_{30} casuri de moarte, prin ceea ce persoanele l_{30} vor întîmpina un oare care pericol, căci dintre ele numai l_{31} mai ajung etatea de 31 ani. Dacă dintre l_{30} persoane ajung etatea de 31 ani numai l_{31} , atunci lucru natural, că probabilitatea unei singure persoane de a trăi anul 30-lea este egală cu $\frac{l_{31}}{l_{30}}$. Să însemnăm aceasta probabilitate cu $p_x^{(1)}$, unde x înseamnă etatea persoanei, căreia îi aflăm probabilitatea, iar exponentul (1) timpul, pe cât se statorosește probabilitatea.

Din cele de mai sus urmează următoarea proporție, a cărei logică nu poate fi trasă la îndoială:

$$p_x^{(1)} : l_x + 1 = 1 : l_x$$

de unde

$$p_x^{(1)} l_x = l_x + 1$$

iar

$$p_x^{(1)} = \frac{l_x + 1}{l_x}$$

În consecință putem constata, că probabilitatea a l_x persoane de a trăi încă un an, este egală cu numărul persoanelor, cari trăiesc la finea acelu an:

$$l_x p_x^{(1)} = l_x + 1$$

iar probabilitatea unei singure persoane reprezintă raportul dintre persoanele, cari trăiesc la finea aceluia an și dintre persoanele cele dela începutul anului

$$p_x^{(1)} = \frac{l_x + 1}{l_x}.$$

Un exemplu :

Voim să aflăm probabilitatea unei persoane de 10 ani de a mai trăi încă un an. La etatea 10 în tablele celor 20 societăți engleze aflăm 100,000 de indiviși, iar la etatea 11 ani 99,592, de unde

$$p_{10}^{(1)} = \frac{l_{11}}{l_{10}} = \frac{99,592}{100,000} = 0.99592.$$

Dacă la etatea 11 ar fi tot numărul de 100,000, adică în decursul anului nu s'ar întâmpla nici un cas de moarte, atunci

$$p_x^{(1)} = \frac{100,000}{100,000} = 1^{*}).$$

Punem cazul că „y“ ar însemna cel din urmă an, cu care viața persoanelor din tablele de mortalitate încetează, atunci

$$p_y^{(1)} = \frac{l_y + 1}{l_y}$$

și pentru-că la finea anului y, respective începutul anului (y+1) nu mai avem nici o persoană în viață

$$p_y^{(1)} = \frac{\emptyset}{l_y} = 0.$$

Aceasta nu înseamnă altceva, decât că persoanele ly nu mai pot avea nici o probabilitate de a trăi anul y.

Până aci am arătat probabilitatea unei persoane de a trăi un interval de un an; acum voi arăta și probabilitatea unei persoane de a trăi n ani, unde n > 1.

Definițiunea probabilității unei persoane de a trăi un an este — după cum am șis și mai sus — raportul dintre persoanele dela finea anului și dintre cele dela începutul aceluiaș an. Tot așa de bine putem aplica aceasta regulă și la stabilirea probabilității pe „n“ ani, dicând, că probabilitatea unei persoane de x ani de a trăi un period de „n“ ani, este raportul dintre persoanele, cari trăiesc la finea a „n“ ani și dintre cele dela începutul acelorăș „n“ ani. Avem d. e. să arătăm probabilitatea unei persoane de 20 ani de a trăi încă 15 ani; atunci

$$p_{20}^{(15)} = \frac{l_{35}}{l_{20}}$$

La etatea 20 aflăm în tablele de mortalitate 96,061 persoane, iar la 35 ani 86,137; deci

$$p_{20}^{(15)} = \frac{l_{35}}{l_{20}} = \frac{86,137}{96,061} = 0.89649.$$

*) Siguranța unui eveniment este totdeauna reprezentată sau prin 0 sau prin 1; iar probabilitatea prin diferitele fracțiuni cuprinse între 0 și 1.

Mai sus am vădut, că

$$p_x^{(1)} = \frac{l_x + 1}{l_x}$$

pe urmă

$$p_x^{(2)} = \frac{l_x + 2}{l_x}$$

$$p_x^{(3)} = \frac{l_x + 3}{l_x}$$

$$p_x^{(4)} = \frac{l_x + 4}{l_x}$$

$$\dots$$

$$p_x^{(y-x)} = \frac{l_y}{l_x}$$

$$p_x^{(y-x+1)} = \frac{l_y + 1}{l_x} = 0$$

adunând aceste sume vom căpăta:

$$p_x^{(1)} + p_x^{(2)} + p_x^{(3)} \dots p_x^{(y-x)} + p_x^{(y-x+1)} = \frac{l_x+1}{l_x} + \frac{l_x+2}{l_x} + \frac{l_x+3}{l_x} + \dots + \frac{l_y}{l_x} + \frac{l_y+1}{l_x}$$

dacă suma $p_x^{(1)} + p_x^{(2)} + \dots$ etc. o vom însemna cu $\Sigma p_x^{(1)}$, atunci

$$\Sigma p_x^{(1)} = \frac{l_x + 1 + l_x + 2 + l_x + 3 + l_x + 4 \dots l_y + l_y + 1}{l_x}$$

iar suma $l_x + 1 + l_x + 2 \dots$ etc. cu $\Sigma l_x + 1$ vom căpăta:

$$\Sigma p_x^{(1)} = \frac{\Sigma l_x + 1}{l_x}$$

Probabilitatea de a muri.

Sub această probabilitate se înțeleg prospectele, ce pe baza tabelor de mortalitate le are o persoană de x ani, că în decursul unui anumit timp va muri. Avem d. e. de aflat probabilitatea unei persoane de x ani, că în decursul aceluși an va muri. La etatea x aflăm l_x persoane, iar la etatea $(x + 1)$ $l_x + 1$; deci în decursul anului x se întâmplă $l_x - l_x + 1 = d_x$ casuri de moarte. Dacă l_x persoane au prospecte de a muri dintre ele în decursul anului d_x , ce prospecte va avea o singură persoană de a muri în decursul respectivului an? — aceasta va forma probabilitatea ei de a muri, și o însemn — după cum se obicinuesce — cu $m_x^{(1)}$. Din cele expuse până aci rezultă următoarea proporțiune:

$$\frac{l_x}{1} \quad \frac{d_x}{m_x^{(1)}}$$

$$m_x^{(1)} : d_x = 1 : l_x$$

$$m_x^{(1)} l_x = d_x$$

$$m_x^{(1)} = \frac{d_x}{l_x}$$

Aceasta se referă numai la un singur an. Dacă voim să aflăm probabilitatea de pe mai mulți ani, vom stabili următoarea proporțiune:

$$\frac{l_x}{1} \quad (l_x - l_x + n) \quad m_x^{[n]}$$

$$m_x^{(n)} : (l_x - l_x + n) = 1 : l_x$$

$$m_x^{(n)} l_x = l_x - l_x + n$$

$$m_x^{(n)} = \frac{l_x - l_x + n}{l_x}$$

În consecință probabilitatea unei persoane de a muri în decursul unui anumit period de timp este egală cu raportul, ce există între persoanele, cari mor în decursul aceluși timp, și dintre cele cari trăiesc începutul periodului.

În explicarea probabilității de a trăi, am adus un exemplu, prin care se demonștră, că fiind numărul persoanelor l_x la finea anului tot așa de mare, atunci probabilitatea de a trăi ar deveni siguranță, care este exprimată prin unu (1); tot din acel exemplu putem constata, că dacă persoanele l_x nu vor întâmpina în decursul aceluși an nici un pericol de moarte, atunci probabilitatea a l_x persoane de a muri în decursul anului se va evalua la 0, adică siguranță de a nu muri, căci avem odată siguranță de a trăi. Să presupunem, că toate persoanele l_x în decursul anului vor muri, atunci probabilitatea lor de a muri va deveni siguranță, sau întregă (1); pe când probabilitatea lor de a trăi va trebui să fie 0. Vedem deci, că aceste două probabilități stau într'o dependență oare-care, întregindu-se una pe alta.

În decursul anului x mor d_x persoane; iar probabilitatea de a trăi este $\frac{l_x + 1}{l_x}$; de aici putem vedea, că voind să căpătăm o siguranță, va trebui

să adaugem pelângă $\frac{l_x + 1}{l_x}$ probabilitatea de a muri $\frac{d_x}{l_x}$. Siguranța astfel câștigată va fi sau siguranță de a trăi, sau siguranță de a muri, după cum presupunem, că decesuri nu se întâmplă sau și persoanele cari mai trăiesc la finea periodului mor în decursul aceluși timp.

$$p_x^{(1)} = \frac{l_x + 1}{l_x}; \quad m_x^{(1)} = \frac{d_x}{l_x}$$

$$p_x^{(1)} + m_x^{(1)} = \frac{l_x + 1}{l_x} + \frac{d_x}{l_x} = \frac{l_x + 1 + d_x}{l_x} = \frac{l_x}{l_x} = 1$$

sau

$$p_x^{(1)} = \frac{l_x + 1}{l_x} = \frac{l_x - d_x}{l_x} = \frac{l_x}{l_x} - \frac{d_x}{l_x} = 1 - m_x^{(1)}$$

$$m_x^{(1)} = \frac{d_x}{l_x} = \frac{l_x - l_x + 1}{l_x} = \frac{l_x}{l_x} - \frac{l_x + 1}{l_x} = 1 - p_x^{(1)}$$

Regula, ce o putem trage din aceasta, este: suma ambelor probabilități este egală cu 1. Exemplu:

În tablele celor 20 societăți engleze la etatea 10 aflăm 100,000 persoane, dintre cari numai 99,592 mai ajung etatea de 11 ani, cu alte cuvinte în decursul anului se întâmplă 408 casuri de moarte. Pe baza acestora se nasee întrebarea ce probabilitate are o persoană de 10 ani de a ajunge etatea de 11 ani, sau de a muri în decursul anului?

$$p_{10}^{(1)} = \frac{99.592}{100,000} = 0.99592$$

$$m_x^{(1)} = \frac{408}{100,000} = 0.00408$$

$$m_x^{(1)} + p_x^{(1)} = 1.$$

Nu numai suma probabilităților de pe un an este egală cu 1, ci chiar și suma de pe mai mulți ani.

$$p_x^{(n)} = \frac{l_x + n}{l_x}$$

$$m_x^{(n)} = \frac{l_x - l_x + n}{l_x}$$

$$p_x^{(n)} + m_x^{(n)} = \frac{l_x + n}{l_x} + \frac{l_x - l_x + n}{l_x} = \frac{l_x}{l_x} = 1.$$

Avem o persoană în etate de 80 ani și este întrebarea ce probabilitate va avea de a muri în decursul a 22 ani, sau de a ajunge etatea de 80 + 22 ?

$$p_{80}^{(22)} = \frac{l_{80} + 22}{l_{80}}$$

$$m_{80}^{(22)} = \frac{l_{80} - l_{102}}{l_{80}}$$

și fiind-că de etatea 102 nu mai aflăm nici o persoană, iar de etatea 80 13,987 persoane,

$$p_{80}^{(22)} = \frac{0}{13,987} = 0$$

$$m_{80}^{(22)} = \frac{13,987 - 0}{13,987} = 1.$$

Cu $m_x^{(n)}$ am însemnat probabilitatea unei persoane de a muri în decursul anilor n , fără ca să ne fie dat anul decesului. Când dicem $m_{10}^{(n)} = 0.10315$ știm numai atâta, că probabilitatea 0.10315 o va avea o persoană de 10 ani de a muri în decursul anilor 20 fără ca să cunoaștem, că decesul se va întâmpla în anul 11, 12, 13, etc. Pentru delăturarea acestei nedumeriri mai avem lipsă încă de un fel de mortalitate, pe care s'o însemnăm cu $q_x^{(n)}$ ceea-ce înseamnă că persoana x ani va trăi anii $(n-1)$ iar în decursul anului n va muri.

D. e. voim să șcim, că o persoană de 30 ani ce probabilitate va avea de a muri în etate de 32 ani.

Că va muri în decursul anului 30.

$$q_{30}^{(1)} = \frac{d_{30}}{l_{30}} = m_x^{(1)}$$

că va trăi anul 30 și va muri în decursul anului 31. $q_{30}^{(2)}$ nu mai poate fi egal cu $m_{30}^{(2)}$. În decursul anului 31 mor $l_{31} - l_{32} = d_{31}$ persoane, de unde probabilitatea unei persoane de a muri în decursul anului 31.

$$p_{30}^{(2)} = \frac{d_{31}}{l_{30}} = 0.007805095$$

pe când

$$m_{30}^{(2)} = \frac{l_{30} - l_{32}}{l_{30}} = 0.01550983$$

ori

$$(l_{30} - l_{32}) = (l_{30} - l_{31}) + (l_{31} - l_{32}) = d_{30} + d_{31}$$

deci

$$m_{30}^{(2)} = \frac{d_{30} + d_{31}}{l_x} = q_{30}^{(1)} + q_{30}^{(2)}$$

Tot în modul acesta se poate demonstra, că

$$m_x^{(n)} = q_x^{(1)} + q_x^{(2)} + q_x^{(3)} + \dots + q_x^{(n)}$$

și

$$q_x^{(n)} = m_x^{(n)} - m_x^{(n-1)}.$$

Probabilitatea ce reiese din tablele de mortalitate nu se poate aplica fără numai la persoane, cari au etatea corect corespunzătoare probabilității. Având o persoană etatea x ani și y luni, probabilitatea acelei persoane balansează între probabilitatea dela x și $(x + 1)$ ani; corecți voind să fim nu putem să-i aplicăm nici una din cele 2 probabilități, și dacă totuși voind să-i aplicăm vre-una, trebuie să i-o aplicăm pe aceea, care e mai aproape de etatea ei, comițând prin aceasta o mică eroare. Pentru-ca nici aceasta să nu obvină ne putem construi tablele și după luni, nu numai după ani.

Probabilitatea de a trăi și de a muri a 2 persoane.

Această probabilitate reprezintă prospectele, ce le au 2 persoane de a ajunge la o altă o etate anumită sau vor muri ambele în decursul aceluiași timp, și este egală cu produsul probabilității primei persoane și a 2 persoane de a trăi sau de a muri.

Probabilitatea unei persoane de x ani de a trăi n ani, este egală cu $\frac{l_x + n}{l_x}$, iar a unei persoane de y ani cu $\frac{l_y + n}{l_y}$, prin urmare probabilitatea ambelor persoane de a trăi n ani la o altă — probabilitatea pe care s'o însemnăm cu $p_{xy}^{(n)}$ — pe baza calculului probabilității va fi egală cu

$$p_x^{(n)} \cdot p_y^{(n)} = \frac{l_x + n}{l_x} \cdot \frac{l_y + n}{l_y}$$

iar probabilitatea, că ambele persoane vor muri în decursul anilor n va fi egală cu produsul probabilităților ambelor persoane de a muri

$$m_{xy}^{(n)} = m_x^{(n)} \cdot m_y^{(n)} = \frac{l_x - l_x + n}{l_x} \cdot \frac{l_y - l_y + n}{l_y}$$

Mai sus am vădut, că probabilitatea unei persoane de a trăi se completează prin cea de a muri. Aci probabilitățile amintite nu se vor completa fără numai adaugând încă 2 feluri de probabilități. Ca să demonstrez aceasta mai bine, punem cazul, că avem M părechi (bărbați și femei). Dintre părechile acestea ajung anul $(x+n)$ numai $Mp_{xy}^{(n)}$, iar perechile, cari vor muri în decursul anilor n se vor urca la $Mm_{xy}^{(n)}$. E deci evident, că adunând suma părechilor, cari trăiesc după n ani, la cele cari mor în decursul timpului n , nu vom căpăta suma părechilor dela începutul periodului de M , căci în decursul anilor n , afară de $Mm_{xy}^{(n)}$ decesuri, se mai întâmplă și alte casuri de moarte, și anume, unde bărbatul moare și femeia trăiește, și vice versa unde bărbatul trăiește și femeia moare. Aceste două casuri adunate la suma părechilor $Mp_{xy}^{(n)}$ și $Mm_{xy}^{(n)}$, vom căpăta suma părechilor M . Tot așa se întâmplă și cu probabilitatea unei singure părechi. Cele două probabilități, ce mai trebuiesc adause, pentru-ca suma lor să fiă egală cu unul, este probabilitatea, că prima persoană va trăi și a 2-a va muri $p_x^{(n)} \cdot m_y^{(n)}$ și probabilitatea că prima va muri și a 2-a va trăi $m_x^{(n)} \cdot p_y^{(n)}$

De aici

$$p_{xy}^{(n)} + m_{xy}^{(n)} + p_x^{(n)} m_y^{(n)} + m_x^{(n)} p_y^{(n)} = 1$$

$$\frac{l_{x+n} l_{y+n}}{l_x l_y} + \frac{(l_x - l_{x+n})(l_y - l_{y+n})}{l_x l_y} + \frac{l_{x+n}(l_y - l_{y+n})}{l_x l_y} + \frac{(l_x - l_{x+n})l_{y+n}}{l_x l_y} = 1$$

$$\frac{l_{x+n} \cdot l_{y+n} + l_x \cdot l_y - l_{x+n} \cdot l_y - l_x \cdot l_{y+n} + l_{x+n} \cdot l_{y+n} + l_{x+n} \cdot l_y - l_{x+n} \cdot l_{y+n} + l_x \cdot l_{y+n} - l_{x+n} \cdot l_{y+n}}{l_x \cdot l_y} = 1$$

$$\dots \dots \dots$$

$$\frac{l_x \cdot l_y}{l_x \cdot l_y} = 1$$

Avem de aflat probabilitatea referitoare pe 10 ani a unui bărbat de 30 ani și a unei femei de 20 ani. De etatea 20 în tablele de mortalitate aflăm 96.061 persoane, de 30 ani 89.685 și de 40 ani 82.277.

În cazul acesta

$$p_{3020}^{(10)} = p_{30}^{(10)} \cdot p_{20}^{(10)} = \frac{l_{40}}{l_{30}} \cdot \frac{l_{30}}{l_{20}} = \frac{82277}{89685} \cdot \frac{89685}{96061} = 0.8565095$$

$$m_{3020}^{(10)} = m_{30}^{(10)} \cdot m_{20}^{(10)} = \frac{l_{30} - l_{40}}{l_{30}} \cdot \frac{l_{20} - l_{30}}{l_{20}} = \frac{7408}{89685} \cdot \frac{6376}{96061} = 0.0054820$$

$$p_{30}^{(10)} m_{20}^{(10)} = \frac{l_{40}}{l_{30}} \cdot \frac{l_{20} - l_{30}}{l_{20}} = \frac{82277}{89685} \cdot \frac{6376}{96061} = 0.0608908$$

$$m_{30}^{(10)} p_{20}^{(10)} = \frac{l_{30} - l_{40}}{l_{30}} \cdot \frac{l_{30}}{l_{20}} = \frac{7408}{89685} \cdot \frac{89685}{96061} = 0.0771177$$

$$p_{3020}^{(10)} + m_{3020}^{(10)} + p_{30}^{(10)} m_{20}^{(10)} + m_{30}^{(10)} p_{20}^{(10)} = 1.000000$$

Viața probabilă și viața mijlocie.

Din constatările făcute la analiza probabilităților a putut observa ori și cine, că probabilitatea unei persoane de a trăi fiind egală cu 1/2, și pro-

babilitatea ei de a muri va trebui să fie egală cu $\frac{1}{2}$, căci numai astfel aceste 2 probabilități se completează. Acei ani, cari trebuiesc pentru-ca probabilitățile unei persoane să fie egale, să numesc „viața probabilă“ sau — după cum definesce E. Dormoy — diferența de ani, care există într'o etate anumită și etatea, la care numărul persoanelor dela început este redus la jumătate, represintă viața probabilă.

La etatea 25 ani d. e. aflăm 93,044 persoane, iar cu n ani vom însemna anii, cari ne trebuiesc pentru-ca probabilitățile unei persoane să fie egale. În cazul acesta

$$p_{25}^{(n)} = m_{25}^{(u)}$$

$$\frac{l_{25+n}}{l_{25}} = \frac{l_{25} - l_{25+n}}{l_{25}}$$

$$l_{25+n} = l_{25} - l_{25+n}$$

$$2 l_{25+n} = l_{25}$$

$$l_{25+n} = \frac{l_{25}}{2}$$

Deci, ne uităm în tablele de mortalitate să vedem la ce epocă numărul de 93,044 ajunge la 46,522, iar diferența dintre epoca, unde persoanele ajung la $\frac{1}{2}$ și dintre anii 25, represintă viața probabilă a respectivei persoane. Numărul de 46,522 îl aflăm între anii 66 și 67; noi nu vom pute lua nici o epocă din aceste două, ci va trebui să aflăm o astfel de epocă intermediară între aceste 2, care epocă corespunde numărului 46,522; respective pe lângă epoca 66 vor mai trebui adause nisece luni și zile, cari sunt de aflat. De etatea 66 aflăm 47,176, iar de etatea 67 44,972, din acestea ori și cine poate constata logica proporției

$$(l_{66} - l_{67}) : (l_{66} - \frac{l_{25}}{2}) = 12 \text{ (luni) } : x$$

$$x = \frac{(l_{66} - l_{25}) 12}{l_{66} - l_{67}} = \frac{654 \times 12}{2204} = 3.56798$$

Viața probabilă a unei persoane de 25 ani va fi egală deci cu 31 ani 3 luni și 17 zile, iar etatea probabilă va fi $25 + 31,3,17 = 56,3,17$.

Având în vedere un grup de oameni de aceeași etate și făcând suma anilor, pe cari persoanele din grupul statorit îi trăiește în parte, vom căpeta viața totală a întregului grup. Această sumă dividadă cu numărul persoanelor din grup, ne dă durata mijlocie a vieții unei singure persoane. Ca să aflăm această sumă esact, trebuie să avem în vedere mersul mortalității. La începutul anului x trăiesc l_x persoane, dintre cari în decursul anului mor d_x , aceste decesuri fiind că se impart pe întreg anul în mod egal, este natural să presupunem, că toate s'ar întâmpla la mijlocul anului. Numărul de d_x persoane trăind fie-care persoană câte $\frac{1}{2}$ an, la olaltă vor trăi $\frac{d_x}{2}$ ani; în decursul anului $(x+1)$ sunt d_{x+1} decesuri, despre cari deasemenea putem presupune că se vor întâmpla la mijlocul anului $(x+1)$,

și fiind-că aceste persoane au mai trăit încă la olaltă anul x ; deci anii trăiți la olaltă sunt $d_{x+1} + \frac{d_{x+1}}{2} = \frac{3}{2} d_{x+1}$; in anul $(x+2)$ mor d_{x+2} cari trăiesc la olaltă $2d_{x+2} + \frac{d_{x+2}}{2} = \frac{5}{2} d_{x+2}$; astfel continuată această operațiune, până ce numărul din grupul statorit devine \emptyset , și adunate rezultatele aceste, vom căpêta suma anilor, ce îi trăiesc l_x persoane. Suma acestor ani este egală cu:

$$\begin{aligned} & \frac{1}{2} d_x + \frac{3}{2} d_{x+1} + \frac{5}{2} d_{x+2} + \frac{7}{2} d_{x+3} + \dots = \\ = & \left(\frac{1}{2} d_x + \frac{1}{2} d_{x+1} + \frac{1}{2} d_{x+2} + \frac{1}{2} d_{x+3} + \dots \right) + \\ & \left(d_{x+1} + 2d_{x+2} + 3d_{x+3} + \dots \right) \end{aligned}$$

Este știut, că suma tuturor casurilor de moarte, cari se întêmplă după o anumită epocă este egală cu numărul persoanelor, cari trăiesc la începutul aceleiași epoce.

$$d_x + d_{x+1} + d_{x+2} + \dots = l_x$$

mai departe

$$d_{x+1} + d_{x+2} + d_{x+3} + \dots = l_x + 1$$

$$d_{x+2} + d_{x+3} + d_{x+4} + \dots = l_x + 2$$

$$d_{x+3} + d_{x+4} + \dots = l_x + 3$$

$$\dots = l_x + 4$$

$$\dots = l_x + 5$$

$$d_x + 1 + 2d_{x+2} + 3d_{x+3} + \dots = l_x + 1 + l_x + 2 + l_x + 3 + \dots$$

Însemnând suma dela $l_x + 1 + l_x + 2 + l_x + 3 + \dots$ cu $\mathbb{M} l_x + 1$ avem in cazul de mai sus

$$\frac{1}{2} l_x + \mathbb{M} l_x + 1$$

care sumă totală divisată cu numărul persoanelor de l_x ne dă viața sau durata vieții mijlocii a unei singure persoane, pe care s'o însemnăm cu \overline{r}_x .

$$\overline{r}_x = \frac{1/2 l_x + \mathbb{M} l_x + 1}{l_x} = \frac{1}{2} + \frac{\mathbb{M} l_x + 1}{l_x}$$

și fiind-că $\frac{\mathbb{M} l_x + 1}{l_x} = \mathbb{M} p_x^{(1)}$

$$\overline{r}_x = \frac{1}{2} + \mathbb{M} p_x^{(1)}$$

Viața mijlocie și cu viața probabilă, nu trebuiesc confundate, ele nu pot fi egale, nici nu se poate statorî vre-un raport între ele, tot ce se poate dice despre aceste 2 vieți este, că cu cât mortalitatea este mai regulată, mai uniformă, cu atât aceste 2 vieți se apropie una de alta, astfel că in cazul, când mortalitatea la diferite epoce ar fi uniformă, egală, atunci și viața probabilă ar fi una cu viața mijlocie.

Viața mijlocie a unei persoane de 25 ani pe baza formulei $\bar{r}_x = \frac{1}{2}$
 $\frac{\sum l_x + 1^*)}{l_x}$ este

$$\bar{r}_x = \frac{1}{2} + \frac{352 \times 4706}{93044} = 38.382$$

ceea ce este egal cu 38 ani 4 luni și 17 zile, iar viața mijlocie la etatea 25 ani este de 31 ani, 3 luni și 17 zile; vedem deci că aceste 2 vieți nu sunt egale.

(Budapesta).

Notă. Pentru datele istorice am folosit E. Dormoy: „Theorie mathématique des assurances sur la vie“ publicată în 1878; afară de aceasta am mai consultat pe Császár: „A közgazdasági számvetés tudománya“, apărută în 1896.

LEGISLAȚIUNE.

Budgetul anului 1900.

Budgetul prezentat de ministrul de finanțe în ședința din 9 Octombrie a. c. a legislațiunii ungare arată următoarele sume generale:

		1900		1899		1900
Erogațiuni ordinare	Cor.	948,937,257	Cor.	921,572,438	+	Cor. 27,364,819
Erogațiuni transitoare	„	48,762,609	„	30,319,794	+	„ 18,442,815
Investițiuni	„	54,981,955	„	54,612,660	+	„ 369,295
Total	Cor.	1 052,681,821	Cor.	1 006,504,892	+	Cor. 46,176,929
Percepțiuni ordinare	Cor.	991,724,642	Cor.	964,928,074	+	Cor. 26,796,568
Percepțiuni extraordinare	„	62,788,762	„	41,679,132	+	„ 21,109,630
Total	Cor.	1 054,513,404	Cor.	1 006,607,206	+	Cor. 47,906,198
Totalul eroagațiunilor	Cor.	1 052,681,821	Cor.	1 006,504,892		Cor. 46,176,929
Totalul percepțiunilor	„	1 054,513,404	„	1 006,607,206		„ 47,906,198
Escedent	Cor.	1,831,583	Cor.	102,314	+	Cor. 1,729,269

Eroagațiunile s'au urcat față de budgetul anului 1899 cu rotund cor. 46 milioane, iar percepțiunile cu suma rotundă de 48 milioane coroane. Circa 30 milioane coroane din totalul eroagațiunilor sunt reclamate de diferitele legi, fiind cuprinsă în suma aceasta și eroagațiunea de 18 milioane coroane pentru baterea monetelor de argint à 5 coroane, cari având a fi considerate în sumă corăspundătoare la percepțiuni nici nu se pot privi ca eroagațiuni.

În ce privește sporul la percepțiuni, partea cea mai mare, mai mult de 17 milioane coroane, o dă portofoliul finanțelor și anume 895,000 cor. din dările directe, 8,310,000 coroane din cele de consum, iar restul din alte izvoare de venit ale resortului. *Escedentul* de 1,831,583 coroane preliminar pro 1900 este cu 1,729,269 coroane mai mare decât escedentul anului 1899.

JURISDICȚIUNE.

Decisiuni curiale.

Urcarea capitalului social. Având în vedere, că — spre a pute da o mai mare extensiune operațiunilor lor, — în cursul anului curent mai multe din băncile noastre și-au urcat capitalul social, emițând acțiuni noue, și că exemplul acestora probabil va fi urmat și de altele, credem că va fi de interes, dacă în cele următoare vom reproduce o decisiune a tablei reg. din Budapesta, aprobată sub Nr. 368/1897 și de Curia reg., referitoare la chestiunea, că ce are să se întempe, când acțiunile nou emise nu se seamnează toate în termenul fixat în prospect. Decisiunea Curiei reg. este, pe scurt, următoarea :

Deoarece în privința urcării capitalului social al societăților pe acțiuni, legea com. nu conține dispozițiuni speciale, referitoare la subscrierea, plata și înregistrarea capitalului social urcat, — în lipsă de alte dispozițiuni, sunt a se aplica și a se considera ca normative, pe basa analogiei de drept, dispozițiunile legii referitoare la crearea capitalului social original. Societatea este a se considera ca constituită, în sensul §-lui 149 al leg. com., indata-ce capitalul social este asigurat prin subscriere, iar conform §-lui 154 al aceleiași legi, alinea ultimă, dacă capitalul social nu se subscie în termen de două luni, subscriitorii pot pretinde dela fundatori restituirea sumelor plătite. Principiul acesta este a se aplica și în cas când societatea pe acțiuni a decis urcarea capitalului social printr'o nouă emisiune de acțiuni, care însă nu a succes. Într'un astfel de cas acționarul, care a optat la un număr anumit de acțiuni, este îndreptățit a pretinde restituirea sumelor plătite pentru acelea, căci subscriitorul este obligat la plată numai dacă scopul, la realizarea căruia s'a angajat, de fapt s'a ajuns, adecă numai dacă subscripțiunea a reușit pe deplin. *

⊙

*

Responsabilitatea direcțiunii. Acele dispozițiuni ale statutelor institutelor de credit, prin cari se regulează modalitățile și condițiunile sub cari sunt a se vota creditele, și cari obligă personal pe organele conducătoare, au valoare numai față de institutul creditor, însă nu și față de debitori, căci scopul lor este a asigura institutul de eventuale daune ce ar pute proveni din acordarea de credite în mod ilicit. Prin urmare în cas de neobservare a acestor dispozițiuni, și când s'ar acorda la singuratici împrumuturi ce trec preste capacitatea lor de credit, numai institutul de adreptul interesat are drept de a pretinde desdaunare, însă nu și debitorul direct ori persoanele cari împreună cu acesta au luat oarecari obligăminte pentru împrumutul din chestiune. Dacă obligămentul s'a luat altcum în mod valid, atunci circumstanțele, cari au determinat una sau alta dintre partide la luarea angajamentului, numai în acel cas au însemnătate, dacă

se poate dovedi, ori dacă rezultă din natura afacerii, că obligamentul s'a luat apriat din motivul ori cu scopul arătat, încât motivul acesta a format așa zicând condițiunea sub care s'a încheiat afacerea. (Curia reg., Nr. 395 ex 1899.)

*

†

Pretensiuni basate pe cambiă se pot dobândi numai împreună cu cambia însași. Deoarece obiectul rescumpărării amintite în alinea 4 a §-lui 190 din art. de lege LX: 1881 îl formează pretensiunea însași, urmează că o asemenea pretensiune asigurată prin ipotecă, dacă se bazează pe o cambiă, nu se poate privi de transmisă fără de dobândirea cambiei.

(Curia reg., 10 Maiu 1899. Nr. 312/99.)

*

Desdaunarea beneficiului detras. În staverirea obligământului pentru desdaunare se cuprinde și acel obligământ a pîritului, că e responsabil pentru beneficiul de care pîritorul a fost lipsit (venitul perdut), deoarece ce daună e și acea pierdere, ce o suferă cineva în venitul său.

La fixarea venitului unui lucru, în lipsa altor date contrare, trebuie luat de basă faptul folosirii obișnuite.

(Curia reg., 10 Mai 1899 Nr. G. 80/99.)

*

Obligațiunea garantului solidar. Stipulațiunea contrară cuprinsului unui act, făcută la estradarea acestuia, nu are valoare.

Partea obligată ca garant (chezaș) solidar (egyetemleges és készfizető kezes) e responsabilă nu în șirul al doilea, ci deodată cu debitorul principal, și această obligațiune solidară eschide excepțiunea, că creditorul să dobândească acoperire mai înainte din averea debitorului principal.

Alinea 2 a §-lui 190 art. de lege LX: 1881 și §. 106 a ordonanței despre cartea funduară dă drept creditorului numai la aceea, ca să ceară acoperire proporțională din realitățile ce servesc de garanție pentru pretensiunea sa și au fost vîndute în parte, dar dispozițiunea legii nu-l îndreptățește pe creditor la aceea, ca să poată renunța a cere pretensiunea sa din prețul de cumpărare a realităților vîndute ale unui condebitor, și să ceară acoperire în total sau în partea proporțional mai mare din prețul de cumpărare al realităților celuilalt debitor încă nevîndute, căci prin aceasta ar suferi daună conproprietarul debitor solidar, și fiindcă din dispozițiunea de mai sus a legii de execuțiune urmează, că partea obligată solidar, în urma faptului, că partea sa din realități ajunge mai târziu la licitațiune, nu poate să ajungă într'o pozițiune mai puțin favorabilă, precum ar fi ajuns atunci, dacă partea sa din realități s'ar fi vîndut deodată cu partea condebitorului.

(Curia reg., 10 Apr. 1899, Nr. 17/99.)

*

Probarea intimațiunii (inmanuării) se poate face numai prin filera de intimațiune.

O reuniune se poate folosi cu drept de justificațiunea, că cererea (acțiunea) n'a fost intimată persoanei, care după statute o reprezintă.

(Tribunalul din Budapesta, 10 Apr. 1899, Nr. 51.)

Decisiuni ale judecătoriei administrative.

Ștergerea competenței urcate. Competința urcată, măsurată pe titlul lipsei de timbru, trebuie menținută atunci, când competența simplă a fost staverită pe drept și s'a sters sau a devenit reclamabilă numai în urma unei împrejurări ivite mai târziu; dacă însă staverirea competenței simple a fost declarată ilegală, ștergerea acesteia aduce cu sine și ștergerea competenței urcate.

(Decisiunea Nr. XI a despărțământului financiar a judecătoriei administrative u. r.)

STATISTICĂ.

Recensemântul din anul 1900.

În timpurile noastre este o cerință imperativă ca în anumite perioade să se câștige date clare despre mișcarea populațiunii. În special statul e interesat să afle, că oare populațiunea crește ori scade și în ce măsură, în cari straturi ale populațiunii se arată schimbări mai mari. Chestiunile privitoare la administrațiune, siguranța publică și igiena publică se pot rezolva mai exact și mai sigur pe baza recensemintelor făcute în perioade regulate. De aceea ministrul ungar de comerț, Al. Hegedüs, după-ce cu finea anului curent espiră 10 ani dela ultimul recensemânt, a prezentat dietei un proiect de lege, prin care se dispune recensemântul despre starea populațiunii la 31 Decembre 1900. Recensemântul va avé în vedere populațiunea, numărul edificiilor aflătoare pe teritoriul țerilor coroanei Stului Stefan, în fine atelierele industriei mici și relațiunile lor de producțiune (motori, mașini, produsele brute și semifabricatele folosite, semifabricatele și articolele de industrie ce se produc). Pentru fiecare individ și fiecare edificiu se va folosi câte o blanchetă. Datele ce se vor culege despre industria mică vor completa pe cele despre industria mare, a căror culegere e deja în lucrare; aceste date vor fi indispensabile pentru cei ce de ani de zile se ocupă cu spriginirea industriei mici. Datele privitoare la statul personal al industriei mici, la producțiune și mijloacele ei existente vor arăta calea pentru pornirea unei acțiuni folositoare, în scopul de a împintena mai mult la muncă stăruitoare.

Spesele împreunate cu conscrierea se vor acoperi din partea statului și din a comunelor. Ministrul cere în acest scop un credit de 740,000 coroane, pentru pregătirea blanchetelor necesare, etc.; iar comunele vor avé să poarte spesele împreunate cu adunarea datelor. Amănuntele privitoare la procedarea în chestiune se vor statori din partea ministrului de comerț pe calea ordinațiunii.

Imensul material, ce va resulta din acest recensemânt, va puté fi prelucrat numai în timp mai îndelungat; îndată ce însă această lucrare va fi terminată, se vor puté scoate din ea conclusiunile necesare pentru viitor.

Pentru ca însă rezultatul recensemântului să fie în adevăr instructiv, ar fi de dorit să se facă cu cea mai mare exactitate și sinceritate, căci numai așa se va pute cunoaște adevărata stare a țerei, mai ales în ceea ce privește naționalitățile.

AFACERI DE DARE.

Reforma dărilor. Cu ocasiunea prezentării bugetului pe anul 1900 (publicat de noi sub rubrica Legișlațiune), Ministrul de finanțe s'a ocupat și cu chestiunea *reformei dărilor*, arătând intențiunile guvernului în această privință, indicând erorile sistemului actual și principiile de urmat la reforma plănuită. În privința *dărilor directe* constată, că greșala principală a acestora nu zace în cheia după care se calculează, ci în neegalitatea, lipsa de proporțiune a lor, așadar în compunerea necorectă și necorespunđătoare adevărului, a bazei dărilor, a foilor de dare. Nedreptatea crește încă prin darea suplimentară de venit. De aceea o simplă reducere a cheiei de dare nu poate sana răul. Pentru a delătura nedreptățile existente va trebui luată povara de pe umerii aceloră, căroră pe nedreptul s'a impus, și pusă pe umerii cari sunt în stare să o supoarte. Un principiu general al reformei dărilor e: ca — încât se poate — să se desărcineze clasele mai sărace, cari plătesc dările mai greu, prin ceea-ce s'ar preveni pericolele și boalele mari sociale, cari atacă puterea de viață a statului — cum se poate vedé în multe state. —

Un alt principiu al reformei dărilor e, ca prin aceasta să nu se conturbe echilibrul în economia statului. De aci urmează al treilea principiu, anume, că reforma dărilor trebuie concepută și executată în toate amănuntele ei în mod unitar și deodată. Reforma aceasta însă nu poate fi prea radicală; va trebui să ne mulțămim cu aceea, că se vor delătura unele dări, cari nu au nici o basă justă, și în locul lor se vor introduce alte dări drepte. Reforma dărilor directe nu-și va pute arăta rezultatele dorite, câtă vreme nu se vor reforma și dările bisericesci. Înainte de toate trebuie șterse aruncurile de dare, sau cel puțin să se pună stavilă înmulțirii și creșterii lor infinite. Pentru a nu fi împedecată dezvoltarea orașelor, comunelor și municipiilor, vor trebui căutate alte mijloace, cari să suplinească aruncurile. Manipularea dărilor va trebui să fie mai expeditivă și mai ieftină. Organele comunale, însărcinate prea mult cu afaceri de dare, trebuie după puțință desărcinate de aceste agende și prin aceasta puse în poziție de a implini punctual alte îndatoriri ale lor; astfel s'ar pregăti reforma generală a administrațiunii.

Ce privește *darea de pământ*, aci nu trebuie redusă cheia, ci trebuie sistat aruncul general după darea de venit (*általános jövedelmi póradó*). Prin sistarea acesteia pământul va purta cu șese milioane fl. mai puțină sarcină. Greșala la această dare zace în împărțirea necorectă, nedreaptă și neegală a dării de pământ, ceea-ce nu s'ar delătura prin reducerea cheiei, ci mai mult ar crește disproporțiunea. De aceea trebuie înscrisă în

lege reforma dării de pământ. reambulațiunea ei generală, prin ce s'ar corege disproporțiunile dintre diferitele poziții de venit și s'ar îndrepta erorile făcute la clasificatiune.

Reforma *dării de casă* încă e inevitabilă. Între doue soiuri ale acestei dări (darea după chirie și darea de clasă) există disproporție uriașă, care nu se poate susține și pe mai departe. Acest rău nu se poate delătura prin reducerea dării de chirie; va trebui deci modificată darea de clasă într'acolo, ca să se apropie de cea de chirie. Aceasta nu se va pute ajunge prin urcarea dării de clasă, ci prin clasificare mai corectă.

Dacă s. e. în o comună sunt 29 locuințe, dintre cari din întâmplare 19 sunt închiriate, poporul sărac din această comună plătesce dare de chirie de 20%, pentru-că legea prescrie 20% dare de chirie pentru comunele, în cari jumătate din locuințe sunt închiriate, pe când în orașe cu 50 mii locuitori se plătesce dare de clasă mică. Ací zace disproporția, și acest rău trebuie delăturat.

Darea de venit încă trebuie reformată, creându-se un nou soi de dare de venit, și sistându-se darea după cap. Cei ce nu au venit mai mare de 300 fl. nici nu au o profesiune, să fie înrolați la darea cea nouă de venit. Cei ce sub alt titlu de dare nu plătesc nici 5 fl., să fie scutiți de dare; industriașii să fie grupați la darea de venit de clasa III, care va trebui reformată de așa, ca cheia de 10% să se șteargă și să se introducă o cheie progresivă. Darea de venit cl. IV încă trebuie reformată; ministrul propune, ca aceasta să înceteze a mai figura ca deosebit soi de dare și să se grupeze la darea cea nouă de venit.

Menirea dării celei noue de venit este să erueze toate veniturile de ori-ce origine ale individului, să le contragă într'o sumă, fără privire la aceea, că individul are și venituri, cari ar căde sub alt soi de dare. Darea cea nouă de venit are să fie progresivă și maximul ei să fie de 5%. Basa acestei dări noue ar fi fasiunea contribuenților. Reforma dării de venit clasa III se va face pe baza contingentării combinate cu repartisarea.

În fine ministrul a vorbit pe larg despre reforma plănuită a manipularii dărilor.

*

Darea de bursă. Deși până acum nu s'a pus la ordinea zilei desbaterea legislativă a proiectului de lege despre darea de bursă, din proiectul de budget pro 1900 se vede că ministrul de finanțe voiesce să supună numitul proiect de lege desbaterii ambelor case ale parlamentului încă înainte de încheierea anului. Anume în budgetul ministrului de finanțe figurează pentru prima dată *darea pe traficul de efecte* cu suma de 440,000 coroane. La statorirea acestei sume s'au luat de basă cotările reuniunii de giro și cassă, după cari în anii 1897 și 1898 numărul arangiamențelor de efecte încheiate la bursă a fost de 1.200,000. Valoarea tirgurilor singuratice s'a scotit în sumă mijlocie cu câte 12,000 coroane, ceea-ce ar reprezenta o dare de 360,000 coroane. După-ce însă vânzările de efecte făcute afară de bursă încă sunt supuse la dare, s'a luat în considerare și rezultatul acestora,

preliminându-se 80,000 coroane dare, deși în Austria darea după acest soiul al comerțului cu efecte este aproape așa de mare, ca și darea după comerțul de bursă. De aci urmează, că rezultatul dării celei noue va fi mai favorabil decum s'a preliminar.

*

Reducerea timbrului de inserate. „Állami Tisztviselők Közlönye“ aduce scirea, că ministerul de finanțe se ocupă cu chestiunea timbrului, resp. taxelor de inserate. Deocamdată nu e vorba de ștergerea timbrului de inserate, ci numai de o reducere însemnată a lui, reducere, ce e pusă în vedere pentru un timp foarte apropiat.

AGRICULTURĂ.

Situațiunea agricolă.

Ungaria. Ministerul de agricultură a publicat următorul raport despre situațiunea agricolă la 30 Octobrie a. c.: În jumătatea a doua a lunii lui Octobrie a domnit timp uscat, peste și soare, noaptea rece, uneori 2 - 3° C. Noptile răci însă n'au cauzat atâta stricăciune, ca seceta, în urma căreia semănăturile nu s'au putut desvolta; în unele locuri semănăturile târzii nici n'au răsărit, iar unde și unde furtunile au stricat semănăturilor, de asemenea și semenței cultivate în locuri năsiptoase. Șoarecii se arată în o mare parte a țării, chiar și în massă, cauzând mari stricăciuni nu numai trifoielor, lucernei și liveștilor, ci peste tot și semănăturilor. Vermii, ce s'au ivit au cauzat pęgube mai puțin însemnate. Semănăturile timpurii de toamnă în genere stau binișor, însă atât aceste, dar mai cu seamă cele târzii duc mare lipsă de ploaie. Semănăturile târzii în cele mai multe regiuni ale țării abia au putut incolți din cauza secetei. În unele locuri semănatul e încă în curgere. Pe locurile inundate, unde de altfel apa s'a scurs, pământul este așa de tare, încât aratul și semănatul abia se pot face. Cele mai multe lucrări de toamnă sunt deja finite. Culesul viilor a dat rezultat abia mijlociu. Scoaterea napilor încă e pe gata, recolta e indestulitoare. De nutreț nu se simpte lipsă. În multe locuri oile se mână încă la pășune.

România. Țiarele din România ne spun, că culesul porumbului în mare parte s'a făcut. În multe localități recolta a fost slabă, ba chiar nimicită total de secetă; cu toate aceste în general ea este de ajuns pentru consumațiunea interioară. Se mai află porumb vechiu și chiar și de cel nou se și exportează.

Starea semănăturilor de toamnă este foarte îmbucurătoare; s'au semănat întinderi mult mai mari ca în anul trecut la această epocă, și se samână mereu. Precum la noi, așa și în România se simte lipsă de ploaie pentru a se pute continua semănatul în porumbiști. Conform rapoartelor sosite la ministerul de agricultură, semănăturile de toamnă din toate județele țării de sus sunt de o frumșeță rară. Producțiunea viilor în general este bună, în multe podgorii foarte bună, atât cantitativ cât și calitativ.

*

Expozițiunile românesci din Sibiiu.

Expozițiunea de poame arangeată de comitetul „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiului“ s'a deschis Duminecă în 22 Octobree a. c. st. n. la 11 oare a. m. în prezența unui public numeros și distins, în frunte cu Înalt. P. Sa Metropolitul Ioan *Metianu*, comitele suprem G. *Thalman*, primarul orașului I. *Drotleff*, ș. a.

Președintele reuniunii agricole dl D. *Comșa* a bineventat publicul prin o vorbire potrivită: despre ceea-ce reuniunea a făcut dela înființarea sa cu privire la introducerea pomăritului rațional în acest comitat; iar ca rezultat destul de evident în această direcțiune se poate privi și această expozițiune. Spune apoi istoricul acestei expozițiuni, și scoate în relief doamnele, domnișoarele și alte persoane, cari au muncit cu zel și pricepere la arangearea ei. Mulțămesc ministrului de agricultură pentru suma de 200 cor. dăruită în scopul premierei exponenților; apoi mulțămesc I. P. S. Metropolitului și tuturor celor prezenți, cum și celor-ce au muncit pentru buna reușită a acestei mult folositoare și instructive întreprinderi.

Expozițiunea a fost arangeată în casa societății (*Gesellschaftshaus*). Începând dela intrarea în sala cea mare erau aședate la dreapta și la stânga diferite mașini agricole dela mai multe firme din Sibiiu, între aceste și prese (teascuri) pentru stoarcerea poamelor și vinului; iar în două sale au fost arangeate în mod exemplar pe mulțime de mese poamele, strugurii și derivatele lor, cum și requisite de pomărit, cărți din ramul agriculturii, etc.

Exponenții au fost din Sibiiu, din mare parte a comunelor din comitatul Sibiului, și chiar și din alte comitate. Obiectele expuse au fost foarte frumoase, și de calitate aleasă; ceea-ce dovedesce, că indeosebi pomăritului i-se dă multă atențiune în acest ținut.

Expozițiunea a ținut timp de 8 zile, adecă din 22–29 Octobree și a fost cercetată în mod neașteptat de bine. Școlarii și școlărițele celor mai multe institute de învățământ din Sibiiu s'au prezentat în corpore cu profesorii, profesoarele și învățătorii lor; asemenea și școlarii și școlărițele mai multor școale populare românesci din comunele din giurul Sibiului.

Învățătorii gr. or. din districtul Sibiului, având conferențele inv. în aceste zile, au profitat și ei de binevenita ocaziune spre a visita expozițiunea.

Duminecă în 29 Octobree la 11½ oare a. m. dl President al Reuniunii române de agricultură a închis expozițiunea în prezența unui public numeros de ambe sexe. Cu această ocaziune dănsul a constatat buna reușită a expozițiunii, cum și câștigul moral, la care s'a ajuns prin arangearea ei. Mulțămesc din nou tuturor exponenților, doamnelor și domnișoarelor cari au făcut exemplarul arangement, și timp de aproape 2 săptămâni au stat neîntrerupt în serviciul expozițiunii; mulțămesc publicului present, și își exprimă dorința, ca roadele acestei expozițiuni să fie cât mai binecuvântate.

Imediat dl secretar V. *Tordășan* a referat asupra celor mai însemnate date cu privire la expozițiune și a cetit numele premiaților, între cari în locul prim este dl *Ioan Chirca* din Seliște.

Expozițiunea de vite. În 26 Octobree a avut loc expozițiunea de vite, arangeată tot de numitul comitet al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiului“. Ea s'a ținut în târgul vitelor și au fost peste 60 de exponenți, dintre cari unii au expus oi, iar cei mai mulți au expus vaci, juninci, vițele, tauri și tăurenci, tot exemplare de soiuri alese și bine îngrijite.

Pentru tauri au fost împărțite 5 premii, pentru vaci 14, pentru tăurenci și juninci 5, pentru viței și vițele 5, și pentru oi de asemenea 5. Dl *Alexandru Lebu* a donat premiile sale în suma de 80 cor. în scopul de a se forma un fond de premii pentru alte expozițiuni de vite. În Sibiu și împrejurime se constată un progres frumos în privința cultivării și îngrijirii vitelor de cele mai alese soiuri. Acest exemplu trebuie urmat din partea tuturor agricultorilor români.

Importanța cea mare a expozițiunilor este recunoscută la toate popoarele civilizate. Și cei ce ostenesec pentru punerea la cale a lor, numai din dragostea de progres a poporului — merită cu tot dreptul recunoștință. În mod desinteresat, fără nici o recompensă, lucră în această direcțiune comitetul „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiului“, indeosebi președintele și secretarul său, cărora li se cuvine cea mai mare laudă.

BCU Cluj / Central * University Library Cluj

Reuniune economică în Orăștie. De mai mult timp se lucrează pentru înființarea unei astfel de reuniuni în Orăștie. Inițiatorul este dl Dr. I. *Mihu*, care a compus statutele și a îngrijit de aprobarea lor; iar adunarea de constituire, pentru a-și alege comitetul și funcționarii sei a fost convocată pe Sâmbătă în 4 Novembre la 2 oare a. m. Această reuniune, conform prescrișelor statutare, va îmbrăcișa chestiunile de viață ale poporului agricol, se va ocupa cu respândirea comerțului, și va stărui pentru îmbrăcișarea meseriilor. Scopuri folositoare și mărețe. Dorim din inimă ajungerea lor cât mai neîntârziat, și felicităm din toată inima pe inițiator, cum și Orăștia și împrejurimea, cari vor avé să guste din binefacerile acestei reuniuni.

COMERCIU.

Reputațiunea comerțului român. Cetim în jurnalele din România, că fabricanții mari, marii industriași, exportatori și comercianți din Germania, cari au afaceri cu România, au format un fel de sindicat, luând hotărârea de a institui în București un biuro de informațiuni, care să le dea informațiuni exacte despre negustorii români, ceea ce este egal cu un control direct al piețelor germane asupra piețelor române. La acest pas s'au văduț indemnați prin numeroasele falimente frauduloase. Ce este mai mult, înșiși bancherii și marii comercianți români au ținut mai multe consultări tot în scopul de a înființa un sindicat în contra comerțului

necinstit, mai corect în contra acelor comercianți miserabili, cari chiar în ziua când deschid prăvălia, își au deja gata toate socotelile, cum să dea faliment, cum să tragă pe sfoară pe creditorii interni și externi. Aceste consultări însă au rămas deocamdată fără succes. Credem că guvernul român va sci apreția situațiunea în care este adus comerțul general al României prin aceste triste constatări, și nu va pregeta a lua cele mai energice măsuri pentru curmarea unui desastru.

Numărul ultim al „Curierului financiar“ într'un răspuns lui „N. Fr. Pr.“ dăce, că vina pentru perderile suferite de fabricanții exportatori străini o poartă agenții și comi-voiajorii acelor, cari prin lingușiri și credite nemăsurate, de dragul comissionului ce bagă în pungă, au sedus pe comercianți, să cumpere mărfuri peste puterile lor. In.

COMUNICAȚIUNE.

Transformarea portului postal în valută de coroane. Deja la fixarea budgetului ministerului de comerț ung. pentru anul trecut s'a pus în perspectivă, că cu introducerea obligatorie a calculării în valută de coroane va trebui fixat și portul postal internațional corespunzător tarifelor în valuta de franci. Calcularea obligatorie în valuta de coroane va intra în vigoare la 1 Ianuarie 1900, ceea-ce s'a luat în considerare la preliminarea venitelor postale ale erariului. Schimbările, ce s'au făcut sunt următoarele:

	Acum,	În viito r
<i>Scrisori</i> pentru străinătate (cu excepțiune de Austria, Bosnia, Germania, Sârbia, Montenegro și comerțul limitrof cu România) de 15 grame	20	25
<i>Cărți postale</i> pentru Austria, Bosnia, Germania, Serbia, și Montenegro	4	5
<i>Tipărituri</i> în țeară:		
până la 10 grame	2	2
până la 50 grame	4	3
până la 150 grame	6	5
pentru Austria și Bosnia:		
până la 50 grame	4	3
până la 100 grame	6	5
pentru Germania:		
până la 50 grame	4	3
până la 100 grame	6	5
pentru Serbia și Montenegro		
tot la 50 grame	4	5
pentru cealaltă străinătate		
tot la 50 grame	6	5
<i>Hârtii comerciale:</i>		
porto minimal	20	25

Mostre de marfă în țeară :

până la 50 grame	4	3
pentru străinătate (cu excepțiune de Austria, Bosnia, Germania, Serbia și Montenegro) de fie-care 50 grame	6	5
<i>Taxa de recomandare</i> (cu excepțiunea circulațiunii locale)	20	25
<i>Retour Recepise</i> (cu excepțiunea circulațiunii locale) .	20	25
<i>Asemnate</i> pentru străinătate (cu excepțiune de Austria, Bosnia, Serbia, Montenegro, Germania) în sensul concludelor din Washington	20	25
<i>Porto de colli postal</i>	126	125
<i>Porto de greutate</i>	176	175
<i>Porto pachetelor pentru transport cu căruța</i> până la 50 grame :		
intern : distanța 1	24	30
distanța 2—6	48	60
Austria : distanța 1	24	30
distanța 2—6	48	60

In.

*

Posta, telegraful și telefonul în Ungaria în anul 1898.

Din raportul direcțiunii generale a poștei și telegrafului r. ung. pro 1898 extragem următoarele date. În anul 1898 au funcționat în întreaga țeară 4168 stațiuni de poștă, telegraf și telefon întreținute de stat, 414 poste ambulante și conductoare, 1695 stațiuni telegrafice la căi ferate și 55 stațiuni telegrafice private, cu un personal de 19,781 indiviți.

În total s'au expedit în decursul anului 437.773,667 epistole și colete postale și 7.494,644 telegrame. Telefonul s'a folosit în 26.840,210 cazuri. Valoarea totală a valorilor postale expediate se urcă la suma de fl. 2,942.512,886—. Marce postale, etc. s'au vândut în 3741 locuri, iar numărul cutiilor de poștă se urcă la 8694. Incasările anului trecut dau cifra de fl. 20.475.749—, iar speșele fl. 15.295,911—, rezultând un escedent, de fl. 5.179,838—, care este cu fl. 51,349— mai mare decât escedentul anului 1897.

⊙

INDUSTRIE.

Socialiștii despre legea industrială. În ministeriul ungar de comerț se lucrează la revisuirea legii industriale. Aușind despre aceasta socialiștii din Ungaria au ținut să-și exprime și ei dorințele cu privire la modificarea acestei legi. În acest scop au înaintat ministrului de comerț un memorandum în care cer următoarele :

Să se pună în lege, că în fabrici, ateliere și ori ce fel de întreprindere *nu e permis* să se aplice copii mai tineri de patrușprezece ani; iar cei de 14—18 ani să nu lucre pe *și* decât cel mult *6 oare*.

Femeile și copiii să fie eșchiși dela lucrul de noapte; de asemenea nu e permis să se aplice la întreprinderi vătămătoare de sănătate.

Paragrafi legii industriale, cari se refer la ținerea de învățacei, să fie mai riguroși și să fie controlată cu severitate observarea lor.

Cer modificarea raportului dintre stăpân și lucrător; anume stăpânii să fie îndatorați a plăti lucrătorilor o plată minimală, pe care o ar statori din timp în timp o comisiune mixtă, compusă din măiestri și lucrători aparținători aceleiași ram industrial. Înțelegeri (contracte) benevole numai atunci să aibă valoare, dacă se stabilesc în comună înțelegere între stăpânii și lucrătorii din aceeași profesiune.

Cu privire la timpul de muncă cer, ca legea să fixeze drept timp *maximal 10 oare* de lucru pe zi. Socoteala și plata muncitorului să se facă în fiecare săptămână. La întreprinderile, lângă cari există și asociații de consum, conducerea acestora să fie încredințată exclusiv muncitorilor.

În sfârșit se cere, ca în lege să se normeze expres, că contractele, cari nu ar fi în consonanță cu dispozițiunile legii, nu au nici o valoare, ba încheierea astorfel de contracte — după împrejurări — să fie pedepsită.

Acestea sunt — pe scurt — dorințele socialiștilor cu privire la modificarea legii industriale; e rândul ministrului să arate întru cât va satisface dorințele socialiștilor și intrucât nu.

*

Asociațiuni industriale sunt în întreaga Ungaria 311, cărora aparțin la 100,000 calfe și vr'o 60.000 ucenici. Noi, Românii abia avem vr'o 10 astfel de reuniuni.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

REVISTA FINANCIARĂ.

Situațiunea.

Sibiu, 6 Novembre 1899.

Norii cei grei, cari prevesteau furtună, s'au mai risipit încâtva de pe orizontul financiar. Cererile de bani nu sunt așa de mari după-cum se prevedea. Etalonul urcat de interese se menține încă în toată întinderea, dar adevărata lipsă de numerar nu se simte încă. Așa spre exemplu în America, unde numerarul era mai rar, aproape a dispărut lipsa simțită. În Londra numerarul este relativ facil. În Germania circulațiunea de bilete supuse la imposit s'a redus în săptămâna a treia din Octobree cu circa 125 milioane marce. Iar banca austro-ungară dispune deja de o rezervă în bilete libere de imposit. Cu toate acestea speranțele de a se reduce etalonul în timpul mai apropiat, — nu credem că se vor realiza.

Tendința generală a burselor în ultima săptămână o putem numi fermă. Aceasta, prea natural, este a se atribui în primul loc notărilor ferme ale burselor: Paris, Berlin și Londra, deși aceasta se estinde numai asupra unor singuratiche categorii de efecte, dar și în acestea arare-ori a trecut preste nivelul mediu.

Încât privește în special bursa din Viena, valorile montane au fost mai vitreg tractate, cu deosebire acțiunile alpine, copilul resfățat al bursei, au picat în disgrăție, atrăgându-și ura cumpărătorilor.

Atențiunea publicului s'a întors iar asupra valorilor de bancă și în timpul mai recent și asupra valorilor de transport, cu deosebire Staatsbahn și Südbahn, cari au reportat avansuri însemnate în curs.

Têrgul fondurilor și anume al rentelor încă s'a mai animat, după o lungă stagnare. Scădițele mari pe Novembre și încetarea refluxului din străinătate, au contribuit mult la ameliorarea cursurilor acestor efecte. Tot din aceste motive se explică și împrejurarea, că urcarea procentului la bonurile de saline cu 1 la sută, a rămas fără efect, asupra têrgului de fonduri.

La bursa din *Berlin* cursurile în genere sunt în scădere; dar cu toate acestea efectele nu sunt exagerate. În urma scirilor venite din Transvaal a suferit mai mult têrgul rentelor. Atât fondurile germane, cât și cele române sunt în scădere. Acțiunile băncilor au rămas neschimbate. Valorile metalurgice și miniere au o ținută satisfăcătoare, pe când cele industriale sunt în scădere.

În *Londra* numerarul este abundent. Înfrângerea trupelor engleze la Ladysmith n'a avut nici o influență asupra bursei. Englezii în speranța, că campania se va sfârși în favorul lor, scotează viitorul prin urcarea mai cu seamă a valorilor Transvaalice. ○

*

Cotarea efectelor în procente. Comitetul buletinului oficial și al usanțelor bursei din Viena a debătut în 28 Octobrie a. c. propunerile subcomitetului referitoare la schimbarea notărilor în buletinul oficial, și a decis cu toate contra un vot *notarea în procente*. Desbaterea specială a propunerilor subcomisiunii s'a continuat într'o altă ședință de comitet, în care s'a acceptat propunerea de a se cota losurile — cu escepțiunea losurilor de stat — per bucată. Asemenea s'a decis, ca primul buletin cu notarea procentelor în valuta de coroane să apară încă în anul curent în 27 Decembrie.

Cu aceasta ocaziune un membru al comisiunii ceru să se lămurească chestia, care denumire este corectă pentru însemnarea oficioasă a valutei de coroane pe cambii, asemnate, cecuri și alte documente comerciale: „coroane valută austriacă“ sau „coroane valută austro-ungară“, deoarece singură numirea „coroane“ nu este suficientă. Comisariul de bursă ca reprezentant al guvernului a răspuns, că regulamentul despre introducerea valutei de coroane, care regulează și această întrebare, va apăre cât de curênd. In.

CRONICĂ.

Necrolog. În 12 Octobrie 1899 a decedat în *Viștea inferioară* căpitantul pensionat *Basilii Stanciu*, membru în direcțiunea institutului de credit și de economii „Furnica“ din Făgăraș.

În 15 Octobrie a. c. a reposat în comuna *Mehala* parochul *Ioan Istin*, membru în direcțiunea institutului de credit și de economii „Timișiana“ din Timișoara. *

○

O nouă bancă românească. Pe 5 Novembre a. c. a fost convocată adunarea generală constituantă a noului institut de credit și economii „*Dunăreana*“ din Temeș-Cubin. Detalii ne lipsesc. *

„*Racoșana*“, cassă de credit și economii în *Șeica-mare*. Direcțiunea acestui institut anunță, că deoarece-ce la subscripțiunea acțiunilor de emisiunea III nu au fost optate toate acțiunile disponibile, termenul de subscripțiune s'a prolongit până la 31 Decembre a. c. Până la această dată sunt a se plăti 25% a valorii nominale după fie-care acțiune subscrisă. *

Post de contabil. *Cassa de păstrare* (reuniune) din Săliște a publicat concurs cu termenul de 15 Novembre a. c. pentru ocuparea unui post de contabil, împreună cu salar de 1200 coroane, tantiemă, drept la quinquenale și la fondul de pensiuine al funcționarilor. *

Epoca de aur a Transilvaniei. Sub titlul acesta „*Magyar Pénzügy*“ Nr. 35 a. c. publică la loc de frunte un articol, în care arată cum dela încheierea dualismului încoace atât legislațiunea cât și guvernele cari s'au perondat, au adus cele mai mari sacrificii întru ridicarea stării culturale și economice a părților ardelene. Sacrificiile s'au adus atât din înalte interese economice, cât și cu scop de a împăca naționalitățile (?) cari s'au putut convinge, cât de salutară a fost pentru aceasta parte a țerei *uniunea*. Amintind de numeroasele *scoale de stat*, cu cari factorii de sus au fericit (?) majoritatea locuitorilor din Transilvania, autorul articolului stăruiește mai mult asupra instituțiilor de natură economică: *asupra fabricilor*, cari însă, precum scim, s'au înființat exclusiv pe teritoriul sēcuiesc, încât celelalte naționalități numai indirect s'au folosit de aceste binefaceri, și *asupra căilor ferate*, cari traversează Transilvania în toate direcțiunile, favorisând în mod însemnat exportul produselor industriale, cari afirmative gravitează mai mult spre apus decât spre orient. Între asemenea condițiuni — se spune mai departe — Transilvania ar fi putut ajunge iarăși epoca de aur de odinioară, dacă nu ar fi intervenit împregiurări nefaste, cari au împedecat ca sacrificiile aduse să poată da roadele cu drept cuvânt așteptate. Răsboiul vama! cu România a pus stavilă avântului economic și mulți rami industriali, cari produceau așa dicând exclusiv pentru România, au decădut cu desăvirșire. La acestea s'a mai adaus și discordia dintre naționalitățile din Transilvania, discordie ale cărei valuri au trecut și pe terenul economic. Stările acestea, deși încet, au început a se ameliora, cu deosebire în urma acțiunii industriale a Sașilor și — după părerea autorului — Transilvania înaintează cu pași siguri spre o nouă eră de prosperitate; ca dovadă că bunăstarea materială a populațiunii este în continuă creștere, se face provocare la însemnatele sume a depunerilor, ce le au la băncile lor Români, odinioară atât de sęcaci. De încheiere articolul de care ne ocupăm, apelează la toate naționalitățile din Transilvania, fără excepțiune, ca în interesul realizării problemelor economice, cari deopotrivă le privesc, să caute a aplana divergențele dintre

ele, ca astfel factorii chieamați să poată ajunge la perfectă înțelegere în ce privesce programul comun de acțiune, căci epocă de aur va ajunge Transilvania numai dacă popoarele ei cu puteri unite și vor desvolta interesele economice.

*

Bancnotele de un florin și crucerii de aramă. Cu ziua ultimă a anului curent nu se vor mai rescumpăra bancnotele de un florin, și încetează ori ce obligament al statului de a rescumpera asemenea bancnote. — Tot în acea zi încetează obligamentul statului de a mai rescumpera monetele de aramă de un crucer și de jumătate crucer. Această din urmă dispoziție atinge mai de aproape daraverile din viața de toate zilele.

*

Monetisările în anul 1900. În decursul anului proxim se vor bate 59.850,000 bucăți monete în valută de coroane, reprezentând o valoare de 38.450,000 coroane și anume:

810,000	piese à 20 cor.	aur	= cor.	16.200,000.—
200,000	" "	10 " "	= "	2.000,000.—
3.840,000	" "	5 " argint	= "	19.200,000.—
50.000,000	" "	2 fileri în bronz	= "	1.000,000.—
5.000,000	" "	1 " " "	= "	50,000.—

Piesele de aur se vor bate din aurul rescumpărat în valoare de 10.606,000 coroane și din aurul furnisat de particulari în valoare de 7.594,000 coroane. Deasemenea se vor pune în circulațiune în sensul legii pentru regularea valutei și piesele de 5 coroane în argint în valoare totală de 19.200,000 coroane. Argintul necesar spre scopul acesta, se va procura prin rescumpărarea de 9.600,000 piese à fl. 1.—

*

INVĂȚĂMENTUL ECONOMIC.

Examenul la școala agronomică de model a comitatului Sibiu s'a ținut în 18 Octobree st. n. a. c. S'a examinat: despre creșterea vitelor de cele mai alese soiuri, despre întrebuințarea celor mai perfecționate mașini agricole, despre cultivarea napilor de zahăr și de nutreț, cum și a tuturor plantelor de nutreț, ca trifoiul, lucerna, ș. a., despre cultivarea cerealelor, a pomilor, a albinelor, ș. a. Resultatul examenului a fost foarte bun. Tinerii sași au dat probe despre cunoștințele lor teoretice și cu deosebire despre dibăcia practică, ce și-au câștigat în decurs de un an. Ca exemplu din un singur ram amintesc pe scurt, că au manipulat cu cea mai mare înlesnire cu o mulțime de mașini și requisite agricole; au tăiat cu mașina napi și alte soiuri de nutreț, au arat cu plugul universal Sack singur, apoi cu tăietorul dinainte, cu cel întocmit pentru două brezde, cu cel pentru afundime, cu uneltele de curățit și grămădit, cu extirpătorul, cu făcătorul de gropi și cu mașini de scos și pus cartofii. Mai departe au întrebuințat plugul schimbător, au săpat cu

„Planet junior“ în diferite afunđimi, lăđimi și alte moduri, au brezdat cu marcherul, au acoperit brezdele de sēmēnță și le-au neteđit cu tăvălugul, au sēmēnat și grăpat cu mașini, etc. Și totuși la școala aceasta mult folositoare agricultorii noștri romāni din comitatul Sibiiului nu și-au trimis și nu-și trimit pe fiii lor, cu toate-că spese nu se cer. Pot concura tineri cari au ĩmplinit 17 ani. Cursul e de un an. Pentru informađiuni mai deaproape să se adreseze la dl director *Iuliu Schuster* (Tirgul fēnului Nr. 10).

*

Stipendii pentru fitorii ĩnvēđători ai școalelor economice de repetiđiune. La Rēșinari s'a susținut cāđiva ani o școală economică pentru fiii de plugari romāni din comitatul Sibiiului. Această școală era subvenđionată din partea comitatului cu suma de 800 fl. Prin moartea regretatului Sabin Barcian, școala numită a trebuit să se desființeze și din subvenđiunea respectivă s'au creat stipendii pentru frecvențanđi ai Academiei agricole din Altenburg (Magyar-Óvár) și ai școalei economice din Mediaș. Spre acest scop ĩnsă comitatul Sibiiului dă acum numai 700 fl. „Reuniunea agricolă romānă“ din acest comitat a adresat comisiunii economice comitatense rugarea, ca până la ĩnfiinđarea altei școale economice, să destineze suma de 100 fl. drept stipendii pentru ĩnvēđătorii, cari se vor qualifica de conducētori ai școalelor economice de repetiđiune. Iar mai târđiu, poate, se va cere ca să se facă și mai multe ajutoare de această natură din suma de 800 fl. Cu chipul acesta, credem, se va aduce un serviciu mult mai bun poporađiunii din comitat.

*

Curs de vară pentru preođi și ĩnvēđători la școala de agricultură din Lugoș. Ministerul nostru de agricultură s'a pus anul acesta ĩn conțelegere cu consistoriile gr.-or. din Caransebeș și Arad, rugāndu-le să ĩndemne preođimea și ĩnvēđătorimea ca să participe la cursul agronomic de vară din Lugoș, oferind pentru fiecare preot cāde 60 fl. și pentru fiecare ĩnvēđător cāde 50 fl. pe ĩntreagă durata cursului de o lună. ĩntrevenind consistoriile, au luat parte 8 preođi și 2 ĩnvēđători din diecesa Lugoșului și 5 ĩnvēđători din diecesa Aradului. Participanđii au fost ĩnstruađi și tractađi ĩn tot timpul cursului cu multă bunāvoință. La examen, care a reușit bine ĩn toate privințele, au luat parte, ĩntre alđii, și dl protopresbiter al Lugoșului Dr. George Popoviciu și dl avocat Coriolan Bredicean. Astfel de cursuri, ar fi de dorit, să se deschidă ĩn toate diecesele, iar preođimea și ĩnvēđătorimea noastră să ĩee parte ĩn număr cāt mai mare pentru a se qualifica ĩn teoria și practica economiei rađionale, și cu chipul acesta a ajunge ĩn stare de a putē și dēnșii qualifica pe țeran, care ĩn genere poartă economia ĩntr'un mod destul de primitiv.

LITERATURA ECONOMICĂ.

„Nouele base ale politicei maghiare“ de *Beksics Gusztáv* este titlul unei scrieri, care se ocupă în timpul din urmă cu una din cele mai importante și mai jingăse chestiuni, ce frământă obștea politicianilor maghiari: chestiunea de expansiune a maghiarimei prin mijloace economice. Încă în Nr.ii 2 și 3 ai „*Rev. Econ.*“ din a. c. am fost dat și noi seamă despre discușiunile, ce se urmau pe tema: „*Al cui e pământul, al aceluia e și patria*“, și se avé în vedere cu deosebire Ardealul, unde se recomanda înființarea unei „Bănci ardelen de rentă“, care să cumpere posesiunile, pe cari proprietarii maghiari nu le mai pot susține, și să le împărțească între proprietari mijlocii și mici, cari să le plătească prin amortisare.

Așa cum se tractează și propune ađi din partea d-lui *Beksics* chestiunea expansivității Maghiarilor, trebuie să recunoașcem că, ajungând să se pună și în lucrare, va sguđui din temelie starea actuală a raporturilor economice din patrie și noi, Români, numai pierde puțem: economicesece, în privința culturală și națională.

B. arată că *agricultura* este factorul cel mai însemnat de sporire și că pe baza ei s'au dezvoltat Maghiarii până acum. Aceasta are să fie și pe viitor baza cea mai solidă în acest scop; iar ca locuri potrivite și indispensabile recomandă văile roditoare ale Ardealului și „Câmpia“, apoi părțile sudice ale Ungariei. Aici să se cumpere toate moșiile de vândut și să se colonizeze cu Maghiari. Colonizarea să se facă treptat. Coloniștii să fie ađuși din Secuime și din ținutul dincolo de Dunăre, ca cu chipul acesta să se curme odată emigrarea celor dintăiu în România, iar a celor din urmă în Slavonia. Colonizarea în părțile sudice ale Ungariei va intimpina mai multe greutăți, fiindcă acolo pământul e scump; în Ardeal însă va merge mar ușor, pentru-că aici pământul e ieftin. Drept material bun de colonizare recomandă și pe Slovaci, pe Șvabi și în număr mai mic coloniști din Germania sudică. Aceștia să se vire printre Maghiari, departe de sēmēnțiile cu cari sunt înruđiți, și departe de Români.

În legătură cu colonizarea se aduce schimbarea valorilor, apoi parcelarea latifundiilor și a averilor statului, cele comunale și bisericesci.

Latifundiile sau moșiile mari de pe *Alföld* și de dincolo de Dunăre să se vândă și în locul lor să se cumpere altele în regiunile locuite de Români și Slovaci, adecă în părțile muntoase.

Averile bisericesci să rămână unde sunt, pentru-că și acolo pot servi interesele patriei.

Moșiile comunale și erariale trebuesc parcelate și vândute; în Ardeal să se vândă și pădurile comunale și ale comproprietarilor, reuniunilor, etc., ca să poată fi cumpărate de magnații maghiari. Din banii incurși să se facă rente pentru comune.

Pădurile erariale — după socoteala lui B. — se evaluează la 126 milioane fl, cele comunale cu agrii și minele din ele la un miliard. Prin vinderea și parcelarea acestora si a 1 milion jugere din latifundii s'ar deschide un teren larg de expansiune pentru agricultorii maghiari. Pentru cumpărarea parcelelor din vorbă să se folosească depunerile dela băncile maghiare de pe *Alföld* și de dincolo de Dunăre, cari se evaluează la 357 milioane. Statului nu-i recomandă să iee asupra sa astfel de poveri, ci să intervină numai ca mijlocitor și să execute parcelarea. Cu bani să intervină însă statul la colonisări. Acești bani, firesce, vor fi replățiți.

Prin schimbarea moșiilor în modul arătat, aristocrația maghiară va câștiga mare putere economică și socială între Români și Slovaci, rassa maghiară se va înmulți repede și puternic, iar chestiunii de naționalitate i se va timpia ascuțișul primejdios.

Prin parcelare să se introducă sistemul de proprietăți mici. Teranilor maghiari să i se vândă astfel de proprietăți pe *Alföld* și dincolo de Dunăre, cum și unde vor fi colonișați; iar în ținuturile locuite de naționalități parcelele să se dee numai în arëndă Românilor, Slovacilor, Serbilor, etc. Sistemul de exarëndare pentru Maghiari nu-l recomandă, pentru-că lor trebuie să li se facă toate înlesnirile posibile spre a ajunge oameni liberi și nu în jugul feudalismului de odinioară. Astfel: „pe *Alföld* și dincolo de Dunăre va fi țe-

rănimе maghiară expansivă în ținuturile naționalităților moșii cari nu se pot vinde și țărănimе arăndașă, care va depinde în privința politică și socială dela proprietarii mari“.

În Ardeal maghiarimea trebuie înmulțită. Secuții să fie împedecați a emigra în România; în Ungaria însă nu trebuie colonisați, ci să fie așezați în lăuntru Ardealului, unde să se importeze și Maghiari din Ungaria. În Secuime să se facă fabrici, și Secuții să se organizeze pe basa industriei de casă. Pentru colonizare, cum s'a mai țin, de centru să fie aleasă „Câmpia“.

Să se introducă administrațiunea de stat și aceasta să organizeze maghiarimea în privința administrativă, culturală, socială, economică, etc. Împreună cu statul să lucreze și societatea. Aristocrația maghiară să se așeze în Ardeal și să facă iarăși românimea dependentă de societatea maghiară.

Făcându-se reforma agrară recomandată, B. crede că, în mai puțin de $\frac{1}{2}$ de secol rassa maghiară se va ridica la 72% din totalitatea locuitorilor.

Despre industrie, ca factor al sporirii națiunii maghiare, B. ține că ea trebuie dezvoltată în direcțiune națională. E îngrijat pentru cazul, când industria s'ar desvolta în Ungaria-nordică și în Ardeal, adică la Slovaci și Români, în detrimentul Maghiarilor. În regiunile aceste Maghiarii fiind slab reprezentați, și mai cu seamă numai în orașe, industria trebuie organizată pe basă națională, pentru-că numai astfel va pute să devină un factor de consolidare pentru Maghiari. Și aceasta se va pute ajunge ușor, pentru-că până acum industria în Ardeal este în mâinile Maghiarilor și Sașilor; Românii n'au nici un mare industriaș. —

În locul clasei nemeșeci, rău decădute, B. recomandă să se creeze o nouă clasă de mijloc, din contingentul ce-l dă țărănimеa, din marii proprietari și din arăndași.

O parte a presei maghiare combate planurile lui B. „*Alkotmány*“, s. e. scrie între altele: . . . „Și dacă s'ar realiza Ungaria lui Beksics, n'ar rămâne aici altceva decât de o parte proprietari orrei, iar de altă parte o clasă prăpădită de muncitori, care însă n'ar avea nici caracter național, nici naționalist, ci ne-ar reaminti pe sclavii din Africa . . . Realizarea ideilor lui B. ar fi tragerea clopotelor la îngroparea ori-cărei instituțiuni maghiare, a bunelor raporturi de naționalitate și a viitorului Ungariei“. „*Hazánk*“ numește scrierea lui Beksics „chimeră“, și „unul din cele mai păcătoase veninuri ale secolului“. . . Dar noi ce să ținem? Noi, pe cari planurile de expansiune din vorbă ne privesc în primul rând? Noi încă suntem de convingerea, că planurile dlui B. nu pot aduce vre-un bine, nici Maghiarilor, nici celorlalte naționalități, nici patriei. Din contră, încercând să se întoarcă toate cu fundul în sus, vor urma de sigur desastre, un fel de „bellum omnium contra omnes“. Dar pe lângă toată critica, ce se face din unele părți, planul poate se va executa barem în parte. *Ancheta*, de care am făcut amintire în numărul trecut al „*Rev. Econ.*“ la rubrica „Legislațiune“ este dovadă, că în cele mai înalte și influente cercuri lucrul se ia în serios. De altă parte statificarea administrării pădurilor comunale, etc. încă se poate privi ca un pas făcut spre deslegarea chestiunilor sulate în cartea dlui Beksics. s.

Bibliografie.

Idei fundamentale în Economia politică și o nouă teorie sociologică de prof. Ioan Socaciu, Brașov. 16° Tipografia A. Mureșianu. Prețul 65 cr. Se poate procura la autor în Brașov.

Instrucțiuni populare despre datorințele și drepturile purtătorului de dare de Wilhelm Niemandz, editată în romănescе sub auspiciile și îngrijirea d-lui Arseniu Vlaicu. Brașov, Librăria Zeidner. Prețul 60 cr.

Zootehnica sau cultura generală și specială a vitelor cornute de Dr. George Maior profesor. București, Tipografia și Fonderia de litere Thoma Basilescu. Calea Victoriei 29, 1899. Prețul 8 cor. (Vom reveni).

Trageri la sorti în Octombrie 1899.

Losuri de Stat din anul 1854. În 2 Octombrie 1899 s'au tras următoarele 69 serii: 9, 86, 357 362 515 556 564 747 905 1063 1069 1142 1294 1396 1427 1559 1599 1792 1879 1909 1944 1949 1957 2004 2013 2088 2090 2139 2145 2154 2208 2355 2446 2455 2497 2562 2565 2569 2604 2642 2710 2741 2796 2945 2962 3114 3147 3151 3174 3189 3195 3243 3287 3356 3436 3441 3480 3496 3519 3522 3584 3623 3710 3763 3803 3852 3894 3960 3993 dintre cari câștiguri mai mari au dobândit următoarele:

Seria	Nr.	fl. v. c.	Seria	Nr.	fl. v. c.	Seria	Nr.	fl. v. c.	Seria	Nr.	fl. v. c.
357	19	400	1949	24	400	2497	7	400	3147	7	2000
357	36	400	1949	39	400	2497	25	400	3151	18	400
564	11	400	2004	8	400	2497	30	400	3189	12	400
747	13	400	2004	26	400	2562	31	400	3287	23	400
1069	8	400	2013	24	400	2569	8	400	3287	48	400
1294	5	400	2090	16	400	2569	20	400	3441	42	400
1294	50	2000	2090	45	400	2604	20	400	3480	49	400
1396	40	400	2090	49	400	2604	31	400	3496	3	400
1427	10	30 000	2145	44	5000	2604	43	400	3584	45	400
1792	38	400	2154	37	400	2642	38	400	3763	35	400
1879	4	400	2154	43	1000	2642	46	2000	3763	43	400
1879	19	400	2208	35	1000	2741	3	400	3763	45	400
1879	23	400	2355	21	1000	2741	46	1000	3803	16	400
1879	34	2000	2355	47	1000	2946	31	400	3894	29	400
1909	42	400	2446	48	400	3144	3	400	3993	9	400
1949	4	2000	2455	17	400						

Toate celelalte losuri cuprinse în seriile de sus s'au sortat cu câte fl. 300 v. c. — Rambursarea se face la 31 Decembrie 1899. — Proxima tragere la 2 Ianuarie 1900.

Losuri de 4% pentru regularea Tisei din anul 1880. La 2 Octombrie 1899 s'au tras următoarele 31 de serii: 33 193 633 854 927 1342 1767 2069 2096 2177 2336 2470 2497 2559 2591 2612 2650 2783 2821 2886 2972 3017 3025 3316 3387 3395 3699 3720 3916 4115 4177, dintre cari cu câștiguri mai mari s'au sortat următoarele:

Seria	Nr.	fl.	Seria	Nr.	fl.	Seria	Nr.	fl.
2069	35	1000	2650	47	1000	3720	43	1000
2492	16	1000	3699	41	100000	4177	87	1000

Toate celelalte numere cuprinse în cele 31 serii se rambursează cu câte fl. 120 — cu începere din 2 Ianuarie 1900. — Proxima tragere la 2 Aprilie 1900.

Losuri turcesci de 400 franci din anul 1870. La 1 Octombrie 1899 s'au tras următoarele câștiguri principale:

Nr.	franci	Nr.	franci	Nr.	franci	Nr.	franci
16562	2000	510463	1250	987365	25000	1691680	1000
21002	1000	513142	1000	1038462	1000	1703306	1000
36184	1000	528857	1000	1082597	1000	1705474	1250
42257	10000	612884	1000	1206003	2000	1724063	2000
119796	1000	671242	1250	1266415	2000	1742475	1000
305515	1250	671244	1000	1281674	1000	1783182	1250
325877	1000	770894	1250	1412687	1000	1806997	1250
350141	1000	793706	1000	1431304	1000	1813999	1000
3.0508	1000	793707	1000	1443683	2000	1819542	1250
360510	1000	806656	1000	1528950	2000	1944557	300000
407763	1000	811392	1250	1556977	1000	1944558	1000
433163	1250	848479	1000	1588086	1250	1961485	1250
500770	10000	974460	1000				

Rambursarea se face cu 58 procente a nominalului de premiu la 1 Noiembrie 1899

Losuri Rudolf. La 2 Octombrie 1899 s'au tras următoarele 49 serii: 115 161 332 457 577 617 763 801 843 1009 1122 1124 1160 1409 1490 1516 1531 1598 1826 1879 1962 1981 2071 2243 2387 2420 2470 2497 2552 2580 2809 2975 2998 3014 3043 3087 3207 3343 3357 3358 3439 3558 3602 3609 3721 3752 3755 3781 3841 dintre cari cu premii mai mari s'au sortat următoarele:

Seria	Nr.	fl.	Seria	Nr.	fl.	Seria	Nr.	fl.	Seria	Nr.	fl.
115	23	50	1122	35	30	2580	7	100	3357	2	30
115	47	30	1124	34	30	2580	19	30	3357	19	100
161	15	200	1160	4	30	2580	44	30	3357	30	10000
161	20	50	1160	7	30	2975	1	1200	3358	7	30
161	26	30	1409	26	30	2975	40	50	3358	30	30
457	2	50	1490	12	30	2998	8	30	3439	14	30
457	28	30	1516	1	50	2998	16	350	3558	26	50
457	49	2000	1516	22	50	3014	41	100	3602	17	50
617	8	50	1826	31	30	3043	34	30	3609	7	50
763	15	30	1879	29	30	3207	2	50	3721	4	100
843	26	50	1981	10	50	3207	7	100	3781	12	30
1009	9	30	2243	37	30	3343	22	30	3781	13	350
1009	16	30	2387	44	200						

Toate celelalte numere cuprinse în cele 49 serii se rambursează cu cel mai mic premiu de fl. 12.— v. a.

Rambursarea se face la 2 Ianuarie 1900.

Proxima tragere la 2 Aprilie 1900.

Losuri sêrbesti de 2% à franci 100 din anul 1881. La sortarea din 14 Octombrie 1899 s'au tras următoarele 17 serii: 756 815 1569 1673 1864 2471 2761 3033 3877 4281 4457 4497 4638 4684 4983 6028 6040. dintre cari premii mai mari au dobândit următoarele losuri:

Seria	Nr.	franci	Seria	Nr.	franci	Seria	Nr.	franci
1673	11	10000	4457	44	1000	4684	2	500
2761	35	90000	4497	34	500	4983	40	275
4281	25	1000	4638	34	3500	6028	43	500
4281	26	275						

Celelalte losuri cuprinse în seriile amintite dobândesc cel mai mic premiu de câte franci 100. Rambursarea se va face la 14 Novembre 1899.

Amortisări. *Losuri din 1860:* Seria 6864 Nr. 13, Cl. IV, Seria 12072 Nr. 10, Cl. V.

Losuri din 1864: Seria 1030 Nr. 79 Cl. I. și II.

Losuri Waldstein: Nr 58692.

Losuri de 3% Boden austr. emisiunea I.: Seria 44 Nr. 25.

Losuri Barletta: Seria 5968 Nr. 25.

Losuri Milano de 45 lire: Seria 6654 Nr. 28.

Losuri Meininger de fl. 7: Seria 7774 Nr. 40

Losuri de stat rusesci d. a. 1866: Seria 11701 Nr. 32 per 100 ruble.

Losuri de Veneția: Seria 11957 Nr. 25.

Renta austriacă de 4% aur: Nr. 72587 per fl. 200 Nr. 86486 per fl. 200 (Mantaua) Nr. 51740 57286—289, 66433—66435, 66445. 68283, 84735, 86553, 86758, 91139, 93429, 129512—129919 per fl. 200.

Renta comună de 4.2% argint: Nr. 61418 per fl 200, Nr. 61093 per fl. 100, Nr. 33680 per fl. 100.

Renta aust. de 4% coroane: Nr. 88239 per cor. 2000.

Renta comună de 4.2% bilete: Nr. 18280 per fl. 2000, Nr. 26768 per fl. 300.

Priorități Rudolfsbahn de 4% aur: Seria 2797 Nr. 12/13 per 400 Marce (Mantaua).

Priorități de acțiuni de 5% Calea ferată Czakathurn—Agram: Nr. 8628, 8629, 18630, 8631 și 11604 per fl. 200 aur.

Bursa de efecte din Viena și Budapesta.

Cursul efectelor mai căutate pentru plasări și rentabilitatea lor.

Prescurtări: arg. = argint. austr. = austriac. B. = Bancă. B. B. = bilet de bancă (Banenotă).
 C. = coroane. C. F. = Cale Ferată. com. = comunal. C. de p. = Casă de păstrare. Cr. = Credit.
 d. = din. em. = emisiune. fonc. = fonciar. hip. = ipotecară. Impr. = Imprumut. L. = Los.
 Ln. = Lei noi. Obl. = Obligațiuni. pr. = premii. se. = scutit de impozite. Ser. = Scrisuri.
 St. = Stat. ung. = ungară. *) cu subtragere de 2% dare per cupon.

Budapesta		Do- bancă	Numirea valorilor	Scadența cupoanelor	Viena		Renta- bilitatea
20 Oct. 1899	4 Nov. 1899				20 Oct. 1899	4 Nov. 1899	
Se vinde		0/0			Se vinde		4 Nov. 1899
			I. Efecte publice.				0/0
99.75	99.20	4 ³ / ₁₀	Renta comună austr. ung. (hârtie)	Mai, Nov.	99.75	99.90	4.20
99.60	99.20	4 ² / ₁₀	dto dto dto	Febr., Aug.	99.60	99.70	4.21
99.60	94.50	4 ² / ₁₀	dto dto (arg.)	Ian., Iul.	99.60	99.50	4.21
99.70	99.50	4 ² / ₁₀	dto dto	Apr., Oct.	99.70	99.60	4.21
117.30	117.65	4	Renta austr. (aur) sc. . . .	dto	117.30	117.65	4.07
99.80	99.70	4	dto. ung. (coroane) sc. . . .	Mart., Sept.	99.80	99.45	4.03
115.70	116.80	4	dto. dto. (aur) sc. . . .	Ian., Iul.	115.70	116.80	4.13
94.90	95.50	4	dto. dto. (coroane) sc. . . .	Iun., Dec.	94.90	95.50	4.19
99.70	100.—	4 ¹ / ₂	Impr. C. F. ung. (arg.) d. 1889	Ian., Iul.	99.70	100.30	4.46
120.20	120.50	4 ¹ / ₂	dto. (aur)	Febr., Aug.	120.20	120.80	—
99.50	100.30	4 ¹ / ₂	Obl. de Regalii ung. sc. . . .	Ian., Iul.	99.50	99.75	4.52
100.—	100.50	4 ¹ / ₂	dto croato-slav. sc. . . .	dto	—	—	—
96.—	97.—	4	Bonuri rurale dto. sc. . . .	dto	—	—	—
94.80	95.25	4	dto ung. sc. . . .	dto	94.80	94.80	4.21
—	—	4	Impr. orașului Viena d. 1894 *)	Mart., Sept.	94.—	95.—	4.12
—	—	4	dto dto dto d. 1898 *)	Ian., Iul.	97.20	97.70	4.02
—	—	6	dto C. F. de st. bulg. d. 1889	Apr., Oct.	104.50	104.50	5.80
104.—	105.—	6	dto (hip.) C. F. de st. bulg. d. 1892	Ian., Iul.	104.—	104.25	5.80
			II. Scrisuri fonciare.				
—	—	4	Instit. de Cred. fonciar austr. (Oestr. B.-Cr. A. *)	Apr., Oct.	97.—	97.—	4.04
—	—	4	B. centr. austr. de Cr. fonc. (Oestr. Centr. Boden-Cr. B.) . . . C.	Ian., Iul.	99.50	99.50	4.02
—	—	4 ¹ / ₂	dto dto B. B.	Apr., Oct.	100.50	101.25	4.44
100.50	100.25	4 ¹ / ₂	B. com. B.-Pesta B. B.	Febr., Aug.	100.—	99.75	4.52
97.—	97.—	4	dto dto C.	dto	97.—	96.25	4.15
104.—	104.—	4 ¹ / ₂	dto dto (Obl. c. 10% pr.) B. B.	Apr., Oct.	104.—	103.75	4.33
97.—	98.—	4	dto dto dto (5% pr.) C.	dto	98.—	97.25	4.10
104.—	100.05	4	Banca ausro-ungară B. B.	dto	100.25	100.05	3.99
102.—	102.—	5	„Albina“ Sibiiu C.	dto	—	—	4.90
102.—	102.—	5	dto t dto B. B.	Ian., Iul.	—	—	4.90
101.—	100.75	4 ¹ / ₂	Cassa de păstrare (Allg. Sparkassa) Sibiiu em. IV C.	Mart., Sept.	101.—	100.75	4.46
100.75	100.50	4 ¹ / ₂	Inst. de Cred. fonc. (Bod. Cr.-Anst.) Sibiiu em. VI C.	dto	100.75	100.50	4.47
99.75	100.—	4 ¹ / ₂	I Cassă de păstrare a capit. Bpesta (I. BP. föv. tak. pénztr.) . B. B.	Mai, Nov.	99.75	99.75	4.51
99.75	100.—	4 ¹ / ₂	Cassa de p. regnic. ung. centr. Bpesta (M. orsz. közp. tak. pztr.) . B. B.	Febr., Aug.	99.75	99.75	4.51
99.50	100.—	4 ¹ / ₂	B. hip. centr. a C. de p. ung. (Tak. pztr. közp. jelzálog B.) em. IV, V. B. B.	Mart., Sept.	99.50	99.50	4.52
97.75	98.25	4	Instit. de Cred. fonciar ung. (Magy. földhit. int.)	dto	97.75	97.75	4.09

Budapesta		Do- bandă	Numirea valorilor	Căştigul minimal	Viena	
20 Oct. 1899	4 Nov. 1899				20 Oct. 1899	4 Nov. 1899
Se vinde		‰			Se vinde	
III. Losuri.						
170.75	169.50	4	L. de St. din 1854 à fl. 250 v. c. 20% contrib. à fl. 100	304.—	170.75	169.50
135.50	136.—	5	L. de St. din 1860 à fl. 500 v. a. 20% contrib. à fl. 100	580.—	135.50	136.—
154.50	156.75	5	L. de St. din 1860 à fl. 100 v. a. 20% contrib.	116.—	154.53	156.75
195.50	199.—	—	L. de St. din 1864 à fl. 100 v. a. .	180.—	195.50	199.—
195.50	199.—	—	dto dto à fl. 50 v. a. .	90.—	195.50	199.—
162.50	164.—	—	L. de St. ung. de fl. 100	155.81	162.50	164.15
162.50	164.—	—	dto de fl. 50	77.87	162.50	164.—
138.25	138.75	4	L. „Tisa“	120.—	138.25	138.50
7.—	7.—	—	L. Basilica din Budapesta supr. timb.	6.—	7.—	7.20
4.—	4.15	—	L. Jó-sziv supra timbrate	2.—	—	—
196.—	199.—	—	L. Credit de fl. 100	180.—	196.—	198.—
—	—	—	L. Clary de fl. 40	58.—	62.50	62.50
—	—	4	L. pentru navig. dunăreană de fl. 100	105.—	162.—	162.—
—	—	5	L. pentru regul. Dunării de fl. 100	100.—	127.50	129.—
—	—	—	L. Insbruck de fl. 20	28.—	31.50	31.50
—	—	—	L. Krakau de fl. 20	28.—	28.60	28.60
—	—	3	L. de ale Inst. de Cr. fonc. austr. (Oest. Boden-Cr. Anst.) din 1880*)	100.—	120.—	119.75
—	—	3	L. de ale Inst. de Cr. fonc. austr. (Oest. Boden-Cr. Anst.) din 1889*)	100.—	117.75	117.75
66.25	66.—	—	L. „Buda“ de fl. 40 supra timbrate	62.50	66.25	66.25
63.—	63.—	—	L. „Pálffy“ dto	58.—	63.—	63.—
28.—	—	—	L. „Rudolf“ de fl. 10	11.60	28.—	27.—
20.—	20.25	—	L. Crucea roşie austr. de fl. 10 .	12.40	20.—	20.40
10.50	10.75	—	dto ung. de fl. 5	6.50	10.50	10.60
11.50	11.50	—	dto italiană Lire 10	—	—	—
—	—	—	L. „Salm“ de fl. 40	58.—	83.50	84.50
—	—	—	L. Salzburg de fl. 20	28.—	29.50	29.50
—	—	—	L. St. Genois de fl. 40	62.25	83.—	84.50
—	—	—	L. Stanislau de fl. 20	24.—	60.—	60.—
—	—	4 ¹ / ₂	L. „Triest“ de fl. 100*)	105.—	172.—	172.—
—	—	4	„ de fl. 50*)	50.—	72.—	72.—
119.75	120.50	4	Scr. fonc. cu pr. ale B. hip. ung. (Magy. jelz. hit. B) à fl. 100 .	100.—	119.75	120.35
—	—	—	L. Waldstein à fl. 20	20.50	64.—	70.—
186.—	188.—	—	L. com. Viena din a. 1874 de fl. 100	140.—	186.—	188.—
IV. Valute.						
5.73	5.75	—	Galbini e. r. monetă	—	5.73	5.73
5.72	5.70	—	„ ferecaţi	—	5.72	5.72
9.58	9.61	—	Napolend'or (20 franci sau 8 fl. v. a.)	—	9.58 ^b	9.60
11.82	11.83	—	20 Marce aur	—	11.82	11.83
—	—	—	Lira otomană aur	—	—	—
59.05	59.17 ^b	—	Bancnote germâne (100 Marce) .	—	59.05	59.05
47.82	47.90	—	„ franceze (100 franci) . . .	—	47.82	47.87 ^b
127.75	128.— ^b	—	Ruble hârtie (100 Ro.)	—	127.75	127.87 ^b
12.10	—	—	Sovereignes	—	12.10	12.09

Etalonul de interese al bancii austro-ung. din 4 Novembre 1899: La cambii

6‰, Lombard pe rente și scrisuri fonciare de ale băncii 6¹/₃‰, pe alte efecte 7‰.

Discont privat: cu scadențe de 3 luni 5³/₄‰—5⁷/₈‰ cu scadențe mai lungi 6¹/₈‰—6¹/₄‰.

Bursa de efecte din Bucuresci.

Valori	Do- bândă	Scadinta cupanelor	Cursul din		Renta- bilitatea 4 Nov. 1899
			20 Oct. 1899	4 Nov. 1899	
Renta rom. amort.	0/0	Apr., Oct.	96.50	99.50	0/0 5.22
" " Impr. 1892	5	lan., Iul.	—	—	—
" " " 1893	5	dto	—	—	—
" " " 1894	4	Apr., Oct.	—	—	—
" " " de 32 ¹ / ₄ mil.	4	lan., Iul.	84.—	82.—	4.87
" " " " 50 " "	4	dto	86.—	84.50	4.73
" " " " 274 " 1890	4	dto	86.—	87.—	4.59
" " " " 45 " 1891	4	dto	86.—	87.—	4.50
" " " " 12 ⁰ " 1894	4	dto	—	87.—	4.59
" " " " 90 " 1896	4	Mai, Nov.	—	—	—
" C. F. R. conv. Schuldverschr.	5	Ian., Iul.	—	—	—
Obl. com. Bucuresci 1896	4 ¹ / ₂	Mar., Sept.	—	—	—
" " " 1898	4 ¹ / ₂	Ian., Iul.	—	—	—
Scr. fonc. rurale	5	dto	91.50	92.50	5.31
" " " "	4	dto	79.75	80.—	5.—
" " urbane Bucuresci	5	dto	86.50	87.—	4.59
" " " Iași	5	dto	81.—	80.—	4.99
Acțiuni.					
	ultima divid.	Capital versat			Nomi- nal
	L. n.	L. n.			L. n.
B. Română	12.81	150.—	—	—	500.—
B. Națională	112.—	intreg	2440.—	2480.—	500.—
B. Agricolă	23.—	375.—	295.—	292.—	500.—
B. de Escompt	20.—	intreg	247.—	265.—	200.—
B. Dacia-România	35.—	"	415.—	416.—	200.—
B. Națion. de asigurare	32.—	"	425.—	425.—	200.—
Soc. de basalt artificial	27.50	"	—	—	250.—
" Rom. de construcții	—	"	50	50	200.—
" de furnituri militare	30.—	"	—	—	500.—
" română de tramw.	45.—	"	—	—	200.—

Bursa de mărfuri din Budapesta.

Cursul din 4 Novembre 1899.

Grâne de	Calitatea per Hectol.	Pretul pro 100 Chilogr.		Calitatea per Hectol.	Pretul per 100 Chilogr.		Grâne	Specia	Calitatea per Hectolitra	Pretul per 100 Chilogr.	
		dela	până la		dela	până la				dela	până la
Bănat	76	7.80	7.85	77	7.85	7.95	Secară	Prima	70—72	6.35	6.45
dto	78	8.—	8.10	79	8.05	8.20	dto	Secunda	—	6.20	6.30
dto	80	8.20	8.25	81	8.20	8.30	Orz	Nutreț	60—62	5.90	6.10
Tisa	76	7.80	7.90	77	7.90	8.—	dto	de povarnă	62—64	5.65	5.75
dto	78	8.05	8.15	79	8.10	8.25	dto	de bere	64—66	7.25	8.25
dto	80	8.25	8.30	81	8.25	8.35	Ovės	—	39—41	5.35	5.45
Pesta	76	7.75	7.85	77	7.85	7.95	Porumb	Bănățan	—	5.20	5.50
dto	78	8.—	8.10	79	8.05	8.20	dto	Diferit	—	—	—
dto	80	8.20	8.25	81	8.20	8.30	Rapiță	—	—	11.60	12.10
Alba reg.	76	7.80	7.90	77	7.90	8.—	Meiu	—	—	—	—
dto	78	8.05	8.15	79	8.10	8.25					
dto	80	8.25	8.30	81	8.25	8.35					
Bacica	76	7.90	8.10	77	8.10	8.20					
dto	78	—	—	79	—	—					
dto	80	—	—	81	—	—					
România tr. v.	76	—	—	77	—	—					
dto	78	—	—	79	—	—					
dto	80	—	—	81	—	—					
Sêrbia tr.	78	—	—	79	—	—					
dto	80	—	—	81	—	—					
Bulgaria tr. v.	80	—	—	81	—	—					
							Diverse produse	Specia		Pretul per 100 Chilogr.	
									se cump. la	se vinde la	
							Untură de porc	de B.-Pesta	50.50	51.—	
							Slănină (Clisă)	de B.-Pesta (albă)	40.50	41.—	
							dto	afumată	46.—	46.50	
							Prune	bosniace 1899	24.50	25.50	
							dto	sêrbesci 1899	24.—	24.50	
							Magiu (lic.d.pr.)	slavon	17.50	18.—	
							dto	sêrbesc	"	16.25	16.50

